

Ei murtoa ilman jälkiä

Koulutusvideo poliisin AMK-tutkinnon opiskelijoille työkalunjälkien taltioimisesta.

Joonatan Nieminen

11/2021

TIIVISTELMÄ

Joonatan Nieminen: Ei murtoa ilman jälkiä. Koulutusvideo poliisin AMK-tutkinnon opiskelijoille työkalunjälkien taltioimisesta.

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen

Hanke: Tilaustyö Poliisiammattikorkeakoululta.

Julkisuusaste: Osittain salassa pidettävä. Työn produkti on salassa pidettävä.

Ohjaaja: Heli Jalander ja Sanna Virtanen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Rikospaikkojen tekninen tutkinta on tänä päivänä usein kenttäpartioiden vastuulla. On tärkeää, että sen perusteet opitaan hyvin jo koulutuksen aikana, sillä työelämässä näiden asioiden harjoittelu voi jäädä vähemmälle. Poliisin peruskoulutukseen sisältyy teknisen tutkinnan osio, jossa harjoitellaan muun muassa näytteiden taltioimista. Rikospaikoilla tehtävissä näytetaltioinneissa suoritustekniikat korostuvat, sillä väärällä tavalla taltioitua näytettä ei voida välttämättä käyttää todisteena. Työkalunjälkien taltioimisella voi olla tärkeä merkitys yksittäisen murtorikoksen selviämisen kannalta.

Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että asunomurroista uhreille aiheutuvat psykologiset vaikutukset voivat olla huomattavasti vakavampia kuin niistä aiheutuvat taloudelliset vahingot. On myös havaittu tiettyjä kaavoja, joiden mukaan murrot tyypillisesti tapahtuvat ja tutkimuksilla saatua tietoa on hyödynnetty murtojen ennalta estämisessä. Murtosuojauksen osalta eri maiden välillä on suuria eroja. Suomessa suosiossa ovat olleet alkuperältään suomalaisen valmistajan, Abloyn, lukot. Englannissa, Walesissa ja Irlannissa puolestaan suosittuja ovat olleet erilaiset murtohälyttimet.

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö eli työ sisältää kirjallisen osuuden lisäksi produktin. Työn produktina on Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille suunnattu koulutusvideo, jossa näytetään työkalunjälkien taltiointi. Sen tavoitteena on, että opiskelija oppii perusteet murtojälkien taltioimisesta ja omaksuu oikeaoppiset suoritustekniikat. Video on julkisuuslain 24.1 §:n 5 kohdan mukaan salassa pidettävä, sillä se sisältää poliisin taktisia ja teknisiä menetelmiä koskevia tietoja.

Sivumäärä: 54

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 11/2021

Avainsanat: kriminaalitekniikka, työkalunjäljet, asunomurto, rikostilastot, rikoslaki 39/1889

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TEKNINEN RIKOSTUTKINTA	8
2.1 Esitutkinta	8
2.2 Tekninen tutkinta.....	10
2.3 Työkalunjäljet.....	10
3 MURTORIKOKSET SUOMESSA.....	11
3.1 Asuntomurron määritelmä ja tilastot.....	11
3.2 Lainsäädäntö asuntomurroista	15
3.2.1 Kotirauhan rikkominen	15
3.2.2 Vahingonteko	16
3.2.3 Murtovälineen hallussapito	17
3.2.4 Varkaus	18
3.2.5 Törkeä varkaus.....	18
3.2.6 Murtovälineen takavarikointi	19
4 LUKITUKSET.....	19
4.1 Lukkojen historia	19
4.2 Abloy.....	20
5 TUTKIMUKSIA ASUNTOMURROISTA.....	23
5.1 Murtojen määritelmät ulkomailla ja lainsäädännön historiaa.....	23
5.2 Syyt murtojen taustalla.....	24
5.3 Murtovarkaat.....	26
5.4 Murtokohteen valikoituminen.....	28
5.4.1 Murtovarkaiden jako kategorioihin	28
5.4.2 Murtovarkaita houkuttelevat kohteet	28
5.4.3 Asuinalueiden vaikutus kohteen valinnassa.....	30
5.4.4 Korkean riskin kohteet	30
5.4.5 Murtokohteen tiedustelu	31
5.5 Murtautumistapoja	31

5.6 Toiminta sisällä murtokohteessa	34
5.7 Rikospaikalta pakeneminen	35
5.8 Murtojen uusiutuminen ja uhrin	35
5.9 Murroilta suojautuminen ja niiden ennalta estäminen	37
6 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	42
7 KOULUTUSVIDEO MURTOJÄLKIEKIN TALTIOMISESTA	43
7.1 Koulutusvideoiden edut.....	43
7.2 Koulutusvideot älykkyyden ja oppimispsykologian näkökulmista	44
7.3 Videon toteutus	45
7.4 Videosta saatu palaute ja korjausehdotukset	48
7.5 Videoon tehdyt muutokset.....	49
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	49
8.1 Pohdinta.....	49
8.2 Jatkotutkimusaiheet	51
LÄHTEET	52

1 JOHDANTO

Rikoksen näyttö kerätään tänä päivänä pitkälti teknisen tutkinnan menetelmillä. Saatua näyttöä hyödynnetään esitutkinnan eri vaiheissa ja se on usein vahvasti esillä myös rikosasian oikeudenkäynnissä. Mitä vakavampi rikos on kyseessä, sitä enemmän tällaisen näytön merkitys yleensä korostuu. Monissa tapauksissa teknisen tutkinnan tekee rikospaikalle saapunut ensipartio. Tästä syystä on tärkeää, että jokainen kentällä työskentelevä poliisi hallitsee rikospaikkatutkinnan perusteet.

Käsittelen tässä opinnäytetyössä teknisen tutkinnan menetelmien osalta ainoastaan työkalunjälkien taltioimista eli rajaan aiheen ulkopuolelle kaikki muut rikospaikalta otettavat taltioinnit. Huomasin työharjoittelussa ollessani, että poliisipartioiden tekemä tekninen tutkinta koostuu suurimmaksi osaksi tapahtumapaikan valokuvaamisesta, DNA-tahrinäytteiden ottamisesta ja esineiden taltioimisesta. Työkalunjälkien taltiointi oli näihin verrattuna selvästi harvinaisempaa jopa murtopaikkojen kohdalla. Tämä voi johtua siitä, että murtojälkien taltiointimenetelmät eivät välttämättä ole monella poliisilla kovinkaan hyvin hallinnassa, joten mahdollisia jälkiä ei uskalleta taltioida. Toisinaan tehtävillä saattaa myös olla kiire ja ajan säästämiseksi jäljet ainoastaan valokuvataan.

Esitutkinnan ja oikeudenkäynnin kulkuun vaikuttavat tänä päivänä paljon laissa säädetyt muotomääräykset. Rikoksesta epäillyn oikeudet on tarkkaan määritelty laissa ja niiden toteutumista valvotaan. Esitutkinta voidaan nykyisin usein eri perustein rajoittaa eli jättää kokonaan toimittamatta tai lopettaa. Vastaajan syyksi lukeva tuomio ei ole aina itsestäänselvyys, vaikka syyllisyyden puolesta vaikuttavaa näyttöä olisikin. Tuomio edellyttää aina, että vastaajan syyllisyydestä ei jää epäselvyyttä. Rikospaikalta kerätyllä näytöllä voi olla suuri merkitys asian lopputuloksen kannalta.

Suomessa tapahtui 1990-luvun puolivälin aikoihin eniten murtoja ja silloin niiden määrät käsittivät lähemmäs puolet kaikista varkausrikoksista. 2000-luvulle siirryttäessä murtojen määrät ovat kuitenkin laskeneet huomattavasti ja vuonna 2019 ne käsittivät enää alle neljänneksen kaikista varkausrikoksista. (Danielsson 2020, 109.) Viime vuonna murtojen määrät kuitenkin jälleen kasvoivat. Asuntoihin ja vapaa-ajan asuntoihin kohdistuvia murtoja tuli Suomessa poliisin tietoon vuonna 2020 4,1 prosenttia enemmän kuin vuonna 2019 ja kaikkien poliisille ilmoitettujen murtojen määrät kasvoivat jopa 14,61 prosenttia vuodesta 2019 (Tilastokeskus 2021a Tilastokeskus 2021b). Asuntomurtojen selvitysprosentit ovat olleet Suomessa hyvin alhaisia verrattuna moniin muihin rikoksiin. Vuonna 2019 asuntomurroista selvitettiin vuoden loppuun mennessä ainoastaan 7 prosenttia (Danielsson 2020, 112). Uusia haasteita rikostutkinnalle ovat luoneet yhä useammin ulkomailta saapuvat rikollisryhmät. Vuonna 2019 asuntomurtoihin syyllistyneistä jopa yli 26 prosenttia oli ulkomaalaisia (Valtanen 2021).

Lähdemateriaalia tähän työhön etsiessäni havaitsin, että asuntomurroista on tehty hyvin vähän suomalaisia tutkimuksia, mutta ulkomailta löytyy useita merkittäviä tutkimuksia. Näissä tutkimuksissa on muun muassa ilmennyt, että murto kohdistuu suurella todennäköisyydellä samaan kohteeseen myös uudestaan ja että asuntomurrosta uhrille aiheutuvat psykologiset vaikutukset ovat usein paljon vakavampia kuin siitä aiheutuvat taloudelliset kustannukset. (Tseloni ym. 2018, 12, Bjørgo 2016, 63). Amerikassa tehdyissä uhrikyselyissä ja haastatteluissa on havaittu, että asuntomurtojen uhrien kokemat tunteet ja niiden voimakkuus ovat samankaltaisia kuin vakavampien rikosten, kuten ryöstöjen, uhreilla (Brookman ym. 2010, 16). Englannin ja Walesin rikostutkimuksen (CSEW) perusteella yleisiä tunteita ja reaktioita ovat muun muassa viha, suuttumus, järkytys, pelko, haavoittuvuuden tunne sekä univaikeudet (Office for National Statistics 2020). Asuntomurtojen vakavuutta ei siis pidä vähätellä, vaikka ne luokitellaankin omaisuusrikoksiksi. Uhrien psykologiset oireet voivat voimistua entisestään, mikäli he joutuvat uudestaan murron uhriksi. Murtorikoksen selviäminen voi olla uhrille erityisen tärkeää ja auttaa vähentämään näitä negatiivisia vaikutuksia. On tutkittu, että murroista aiheutuu vuosittain koko yhteiskunnalle suuria taloudellisia kustannuksia (Tseloni ym. 2018, 15). Näin ollen murtojen selviämisestä hyötyä uhrien lisäksi moni muukin ihminen.

Murtopaikalta taltioidut työkalunjäljet voivat yhdessä muiden todisteiden kanssa johtaa yksittäisen murtorikoksen selviämiseen. Yhden rikoksen selviämisen myötä voi paljastua kokonainen murtojen sarja. Useiden murtojen selviämisen myötä selvitysprosentti luonnollisesti kasvaa. Korkea selvitysprosentti kohottaa tutkitusti rangaistuksen pelotevaikutusta ja tämän yhdistelmän seurauksena henkilö voi kiinnijäämistä pelätessään jättää murtorikoksen kokonaan tekemättä (Bjørgo 2016, 43). Työkalunjälkiä taltioimalla voidaan näin ollen myös ennalta estää murtoja. Murtojen määrien lisääntymiseen tulee suhtautua vakavasti, vaikka määrät olisivatkin alhaisempia kuin 2000-luvun alussa tai 1990-luvun puolivälissä, jotta murtojen määrät saadaan tulevaisuudessakin pidettyä matalina. Työkalunjälkien taltiointi on yksi keino selvittää ja ennalta estää näitä rikoksia, mikä tekee tämän työn aiheesta ajankohtaisen.

Tekninen rikostutkinta on muuttunut teknologian kehittymisen myötä huomattavasti. Rikospaikkatutkinnassa hyödynnetään tänä päivänä paljon uutta teknologiaa. Näytteitä taltioidaan uusilla menetelmillä ja ne lähetetään rikoslaboratorioihin jatkotutkimuksia varten. Valitsin tämän aiheen, sillä kriminaalitekniikka kiinnostaa minua paljon ja sen merkitys kasvaa todennäköisesti teknologian kehittymisen myötä vielä lisää. Tämän aiheen valintaan vaikutti myös se, että työ voi mahdollisesti hyödyttää muita ihmisiä. Toivonkin, että tästä työstä on hyötyä monille poliisiopiskelijoille ja heidän kauttaan myös murtorikosten uhreille.

Teknisestä rikostutkinnasta on tehty Suomessa useita tutkimuksia ja muutamissa niistä on sivuttu lyhyesti myös tämän työn aihetta, työkalunjälkien taltiointia. Aihetta on käsitelty muun muassa Kimmo Himbergin kirjassa ”Tekninen rikostutkinta: Johdatus forensiseen tieteseen” vuodelta 2002 sekä Eemil Gersin vuonna 2018 tekemässä opinnäytetyössä ”Sata vuotta teknistä rikospaikkatutkintaa – elämyksellinen työpaja poliisimuseolle”. Pelkästään työkalunjälkien taltioimisesta rikospaikalta ei ole kuitenkaan vielä tehty opinnäytetöitä. Matti Rekola teki vuonna 2018 opinnäytetyön ”Asuntomurrot 2017: Anastetun omaisuuden ja epäillyn välisestä suhteesta”. Rekola kävi läpi asuntomurtojen rikosilmoitukset vuodelta 2017 ja tutki työssään yhteyttä asuntomurroissa anastetun omaisuuden laadun ja rikoksesta epäillyn kansalaisuuden välillä.

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, joka koostuu raporttiosasta sekä produktista. Työn produkti on poliisin AMK-tutkinnon opiskelijoille suunnattu koulutusvideo murtojälkien taltioimisesta. Video tulee Poliisiammattikorkeakoulun Moodle -alustalle ja on julkisuuslain (JulKL 1999/621) perusteella salassa pidettävä, sillä se sisältää poliisin teknisiä ja taktisia menetelmiä koskevia tietoja (JulKL 24.1 § 5 k).

Työn tavoitteena on, että poliisiopiskelija oppii koulutusvideon kautta perusteet työkalunjälkien taltioimisesta rikospaikalta. Tavoitteena on myös, että opiskelija kiinnostuu aiheesta ja harjoittelee kyseisten taltiointien ottamista. Havaitsin poliisiopintojeni aikana, että teknisen tutkinnan suoritteiden oppiminen vaatii paljon konkreettista harjoittelua, eikä pelkkä videoiden katsominen tai asioiden ulkoa opetteleminen riitä. Työn teoriaosuus sekä koulutusvideon ohjeistus luovatkin ennen kaikkea hyvän pohjan taltiointien harjoittelemista varten.

2 TEKNINEN RIKOSTUTKINTA

2.1 Esitutkinta

Tekninen rikostutkinta on olennainen osa poliisin suorittamaa esitutkintaa, josta säädetään esitutkintalaissa (ETL, 2011/805). Teknisen rikostutkinnan ymmärtäminen on helpompaa, mikäli lukija tuntee esitutkinnan perusteet.

Esitutkintaviranomaisia Suomessa ovat esitutkintalain 2 luvun 1 §:n mukaan poliisi, rajavartiolaitos, tulli ja sotilasviranomaiset. Esitutkintaan osallistuu myös syyttäjä. (ETL 2:1.) Esitutkintaviranomaisen on viipymättä kirjattava ilmoitus, mikäli hänelle ilmoitetaan rikos tai tapahtuma, jota ilmoittaja epäilee rikokseksi (ETL 3:1.1). Esitutkinta on kuitenkin toimitettava vasta sitten, kun tämän ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty (ETL 3:3.1).

Esitutkinnassa tulee selvittää muun muassa epäilty rikos asian laadun edellyttämällä tavalla, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja seuraamusta varten tarvittavat seikat (ETL 1:2.1 1 k). Edellä mainittu pykälä sisältää paljon muitakin esitutkinnassa selvitettäviä asioita, mutta mainitsin ainoastaan teknisen rikostutkinnan näkökulmasta olennaisimmat asiat. Esitutkinnan asianosaisia ovat asianomistaja eli rikoksen uhri, rikoksesta epäilty ja muu henkilö, jonka oikeuksiin, etuihin tai velvollisuuksiin rikos ja sen selvittäminen voivat vaikuttaa (ETL 2:5.1).

Rikoksesta epäiltyä tulee kohdella koko esitutkinnan ajan syyttömänä ja hänellä on oikeus olla edistämättä syyllisyytensä selvittämistä (ETL 4:2, ETL 4:3). Esitutkinnassa tulee selvittää yhtä lailla sekä epäillyn syyttömyyden puolesta että sitä vastaan vaikuttavat asiat (ETL 4:1). Asianosaisilla on oikeus käyttää avustajaa esitutkinnasta ja heille tulee myös ilmoittaa tästä oikeudesta (ETL 4:10). Muita merkittäviä esitutkinnassa noudatettavia periaatteita ovat suhteellisuusperiaate ja vähimmän haitan periaate. Suhteellisuusperiaatteen mukaan esitutkintatoimenpiteiden tulee olla puolustettavia suhteutettuna tutkittavaan rikokseen, toimenpiteen kohteen henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja asian selvittämistarpeeseen (ETL 4:4). Vähimmän haitan periaatteen mukaan poliisi saa puuttua henkilön oikeuksiin vain siltä osin, kuin se on välttämätöntä. Esitutkintatoimenpiteestä ei saa koitua sen kohteelle tarpeetonta haittaa tai muuta vahinkoa. (ETL 4:5.)

Esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja, jona toimii pakkokeinolaissa (PKL, 2011/806) määritelty pidättämiseen oikeutettu virkamies (ETL 2:2.1). Tällaisia virkamiehiä ovat poliisissa komisario ja tätä korkeammassa virka-asemassa olevat virkamiehet (PKL 2:9 1 k). Tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaanko esitutkinta, ja tämän päätöksen tekemiseen mahdollisesti tarvittavien seikkojen selvittämisestä (ETL 3:3.3). Syyttäjä toimii tutkinnanjohtajana, jos poliisimiehen epäillään tehneen ri-

koksen virkatehtävän suorittamisen yhteydessä. Syyttäjä ei kuitenkaan toimi tutkinnanjohtajana tällaisissa tilanteissa, jos asia käsitellään sakkomenettelyssä. (ETL 2:4.1.) Vaikka syyttäjä ei olisikaan tutkinnanjohtajana, tulee esitutkintaviranomaisen joka tapauksessa toimittaa syyttäjän pyynnöstä esitutkinta tai suorittaa esitutkintatoimenpide (ETL 5:2.1).

Lievien rikosten osalta esitutkinta voidaan jättää toimittamatta tai jo aloitettu esitutkinta lopettaa. Päätöksen tähän tekee tarvittaessa tutkinnanjohtaja ja kriteereinä rikokselle on, että siitä ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja sitä voidaan kokonaisuutena arvostellen pitää vähäisenä ja asianomistajalla ei ole asiassa vaatimuksia. (ETL 3:9.) Syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä päättää, että esitutkintaa ei toimiteta tai että se lopetetaan, mikäli oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL, 1997/689) annetussa laissa mainitut kriteerit täyttyvät (ETL 3:10.1). Perusteita tälle esitutkinnan rajoittamisella ovat muun muassa epäillyn nuori ikä, oikeudenkäynnin ja rangaistuksen kohtuuttomuus sekä asian suuret käsittelykustannukset (ROL 1:7, ROL 1:8).

Esitutkinnan päätyttyä tulee siitä kertyneestä aineistosta laatia pöytäkirja, jos se tarvitaan asian jatkokäsittelyä varten. Pöytäkirjaan tulee sisällyttää muun muassa kuulusteluiden pohjalta tehdyt kuulustelupöytäkirjat ja selostukset tutkintatoimenpiteistä. (ETL 9:6.) Tämän jälkeen asia on toimitettava syyttäjälle. Asiaa ei kuitenkaan saateta syyttäjän käsiteltäväksi, jos tutkinnassa on selvinnyt, ettei rikosta ole tehty taikka asiassa ei voida nostaa ketään vastaan syytettä tai esittää muuta rikokseen perustuvaa julkisoikeudellista vaatimusta. (ETL 10:2.)

Syyttäjä suorittaa esitutkinnassa hankitun selvityksen perusteella syyteharkinnan, jossa hän ratkaisee, nostaako epäilystä rikoksesta syytteen vai ei. Mikäli syyttäjä nostaa syytteen, laatii hän haastehakemuksen ja syyte käsitellään tuomioistuimessa. Syytteen nostamatta jättämisestä hän laatii kirjallisen päätöksen, jossa tämä ratkaisu perustellaan. (Syyttäjälaitos, luettu 17.2.2021.) Oikeudenkäyntiä koskevista asioista säädetään Oikeudenkäymiskaareissa (OK 1.1.1734/4). Rikosasiassa kantajan eli syyttäjän tulee esittää rangaistusvaatimuksen perusteena olevat asiat. Vastaajan syyksi lukeva tuomio edellyttää aina, että hänen syyllisyydestään ei ole epäselvyyttä. Epäselvissä tapauksissa asia tulee ratkaista syytetyn eduksi. (OK 17:3.)

Esitutkintaa voidaan rajoittaa usein eri perustein ja syyteharkinnassakin syyttäjä voi vielä tehdä syyttämättäjättämispäätöksen. Teknisellä tutkinnalla saatu näyttö voi kuitenkin vaikuttaa asiaan merkittävästi ja johtaa siihen, että esitutkintaa ei rajoiteta ja syyttäjä nostaa asiassa syytteen. Tuomioistuimessa tämä näyttö voi tuoda asiaan lisää selvyyttä ja johtaa syytetyn tuomitsemiseen. Teknisellä tutkinnalla voi olla tätä kautta suuri merkitys asian lopullisen ratkaisun kannalta.

2.2 Tekninen tutkinta

Esitutkinta voidaan jakaa taktiseen sekä tekniseen tutkintaan. Rikospaikkatutkinta on olennainen osa teknistä tutkintaa. Teknisessä tutkinnassa rikospaikoilta taltioidaan näytteitä ja asianosaisiin kohdistetaan tutkimuksia. Osa tutkimuksissa saadusta materiaalista toimitetaan laboratorioihin jatkotutkimuksia varten. Näiden tutkimusten perusteella muodostetaan lausuntoja, joita voidaan hyödyntää tuomioistuinkäsittelyissä. (Himberg 2002, 7.)

Poliisin peruskoulutuksessa harjoitellaan teknisen tutkinnan osalta sormen- ja jalkineenjälkien löytämistä ja taltiointia, muotovalosten, ruutisavu- ja DNA-näytteiden ottamista sekä lasi- ja maalinäytteiden ottamista. Tämän lisäksi koulutuksessa harjoitellaan rikospaikkojen valokuvausta ja valokuvaliitteiden laadintaa, esineiden taltiointia sekä henkilörekisteröintien tekemistä. Koulutuksessa keskitytään rikospaikkatutkinnan osalta liikenne- ja omaisuusrikospaikkojen tutkintaan. (Poliisiammattikorkeakoulu 2020, 35.)

Kontaminaatiolla tarkoitetaan materiaalin siirtymistä näytteeseen. Tämä materiaalin siirtyminen voi pahimmillaan johtaa siihen, että henkilö tuomitaan väärin perustein. Kontaminaatiota voidaan ennaltaehkäistä muun muassa käyttämällä suojarahusteita oikealla tavalla. (Himberg 2002, 16, 47.)

2.3 Työkalunjäljet

Rikospaikoilla on monesti havaittavissa jalkineen-, renkaan- tai työkalunjälkiä. Tällaisia jälkiä kutsutaan muotojäljiksi ja niihin kohdistuvia tutkimuksia muotojälkitutkimuksiksi. Muotojälkitutkimuksien peruseriaate on kaikkien muotojälkien osalta sama. Rikospaikalta tai muualta taltioitua jälkeä verrataan esineeseen, jolla jälki on luultavasti aiheutettu. Jälkeä voidaan verrata myös aiempien rikosten yhteydessä taltioituihin jälkiin tai aiemmin esitutkinnassa eri henkilöille kuuluvista esineistä otettuihin vertailujälkiin. (Himberg 2002, 52, 59.)

Työkalunjälkiä havaitaan erityisesti murtopaikoilla, mutta niiden tutkiminen voi tulla kyseeseen myös monien muiden rikosten, kuten esimerkiksi luvattomien käyttöjen tai vahingontekojen kohdalla. Jälkiä havaitaan usein ovissa ja ikkunoissa sekä niiden karmeissa ja murretuissa lukoissa. Jäljet ovat tyypillisesti sorkka- ja vääntöraudoilla sekä ruuvitaltoilla aiheutettuja. Lukkojen murtamisessa hyödynnetään erityisesti voimapihtejä. (Himberg 2002, 59.)

Työkalunjälkien taltiointiin käytetään perustason tutkinnassa yleisesti kahta tapaa. Murtojälkiä sisältävä esine voidaan taltioida kokonaan mukaan, mikäli sen irrottaminen on vaivatonta ja se ei ole liian suurikokoinen kuljetettavaksi. Rikospaikalta mukaan taltioidun esineen jäljet tutkitaan myöhemmin. Tällaisia esineitä ovat esimerkiksi riippulukot. Toinen tapa taltioida murtojälki on levittää sen päälle

silikonimassaa, johon jälki siirtyy massan kuivettua. Tätä menetelmää käytetään usein jälkien taltiointiin suurista ja vaikeasti irrotettavista kohteista, kuten ovista. Molempien menetelmien lisäksi jäljet useimmiten valokuvataan. (Himberg 2002, 59.)

Työkalut sisältävät usein jo niiden valmistusvaiheessa tulleita yksityiskohtia ja työkaluun tulee käytön seurauksena kulumajälkiä. Näiden yksityiskohtien perusteella kyseinen työkalu voidaan tunnistaa, mutta tämä edellyttää, että jälki on tarpeeksi tarkka ja yksilöitävissä. Jäljen mahdollisesti aiheuttanut työkalu tarvitaan myös mukaan muotojälkitutkimuksiin, jossa sitä vertaillaan syntyneeseen jälkeen. Rikospaikalta taltioidun työkalunjäljen näyttöarvo todisteena vaihtelee merkittävästi ja siihen vaikuttaa muun muassa vertailussa mukana olleiden näytteiden ja työkalujen lukumäärä. (Himberg 2002, 57, 59.)

Muotojälkitutkimuksessa ilmi tulleiden tulosten perusteella tehdään työkalunjälkien osalta työkalunjälkiläusunto. Tutkimuksessa verrataan työkalunjäljessä ja työkalussa olevia yksityiskohtia toisiinsa. Lausunto antaa positiivisen tuloksen, mikäli yhdistäviä yksityiskohtia on riittävästi. Vertailutulos on negatiivinen, jos yhtäläisyyksiä yksityiskohdissa työkalun ja jäljen välillä ei havaita riittävästi. (Himberg 2002, 57.)

3 MURTORIKOKSET SUOMESSA

3.1 Asuntomurron määritelmä ja tilastot

Sanaa murto ei ole erikseen määritelty Suomen rikoslaisissa (RL 1889/39). Tilastokeskuksen määritelmän mukaan murto on luvatta tunkeutuen tehty törkeä varkaus, varkaus tai näpistys (Tilastokeskus, luettu 21.4.2021). Suomen sivistyssanakirja puolestaan määrittelee murron näin: *"tunkeutuminen väkivalloin (varastamisaikeissa) toisen asuntoon tai suljettuun säilytyspaikkaan"* (Suomi Sanakirja, luettu 9.8.2021). Tunkeutuminen kotirauhan suojaamalle alueelle on määritelty hallituksen esityksessä vuodelta 1999. Tunkeutumisesta on kyse, kun henkilö pääsee sisälle kotirauhan suojaamaan paikkaan joko ohittamalla tai murtamalla jonkin esteen. Este voi olla fyysinen, mutta asunnon haltijan esittämä sanallinen kieltokin katsotaan tällaiseksi esteeksi. Olennaista on, että ulkopuolinenkin henkilö voi tällaisen esteen havaitessaan tulkita sen viestivän siitä, että alueelle ei saa tulla. Tunkeutuminen on luvaton, mikäli sille ei ole laillista perustetta ja se tapahtuu vastoin asunnon haltijan tahtoa. (HE 184/1999.)

Kansainvälisen rikosuhritutkimuksen (ICVS) perusteella Suomessa tapahtuu hyvin vähän asuntomurtoja sekä muita omaisuusrikoksia verrattuna muihin Euroopan maihin. Suomalaisista vain alle 1 prosentti ilmoitti, että heidän asuntoonsa murtauduttiin vuoden 2003 aikana ja alempana listauksessa on ainoastaan Ruotsi. Listauksessa on yhteensä 24 Euroopan maata ja selvästi eniten asuntomurtoja

ilmoittivat Englanti ja Wales, joiden osalta luku oli noin 3,5 prosenttia. (van Dijk ym. 2007, viitattu teoksessa Danielsson 2020, 96, 118–119.) Suomessa tapahtuu myös suhteellisen vähän varkausrikoksia verrattuna muihin Pohjoismaihin. Suomessa tilastointiin vuonna 2010 yhteensä 3000 varkausrikosta 100 000 asukasta kohden, kun vastaava luku Ruotsissa oli 5500 ja Tanskassa jopa 7000. Alempana listauksessa on Norja, jonka suhdeluku oli 2800. Kaikissa Pohjoismaissa varkausrikosten määrät kasvoivat 1990-luvun loppuun asti, mutta lähtivät laskuun 2000-luvulla. (von Hofer ym. 2012, viitattu teoksessa Danielsson 2020, 119–120.) Nykyisin Suomessa tapahtuu joka päivä keskimäärin viisi asuntomurtoa (Valtanen 2021).

Tällä hetkellä Suomessa asuntomurtoja tekevät usein kotimaiset rikolliset, mutta ulkomailta saapuvien rikollisryhmien osuus murtorikoksissa on kasvanut huomattavasti. Suurin osa asuntomurroista tapahtuu perjantaisin kello 12–15 välillä. Joka neljännes asuntomurto on tapahtunut yöllä, vaikka talon asukkaat ovat olleet kotona. Varkaat tarkkailevat monesti asuntoja ennen murtautumista saadakseen selville, että onko asunnossa ihmisiä. Suurin osa asuntomurroista tehdään suojaisissa paikoissa ja asuntoihin tunkeudutaan muun muassa sisäpihoilta. Asunnoista anastetaan usein pienikokoisia ja arvokkaita esineitä, kuten arvo-omaisuutta ja elektroniikkaa. (Poliisi.fi, luettu 4.5.2021.) Vuodenaikojen osalta asuntomurtoja tapahtuu paljon erityisesti kesäaikaan (Valtanen 2021).

Asuntomurtoja on tänä vuonna kesään mennessä ilmoitettu poliisille 13 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2020. Poliisihallituksessa poliisitarkastajana toimivan Tuomas Pöyhösen mukaan yksi syy tähän voi olla matkustamiseen vaikuttavat koronarajoitukset. Etenkin ulkomailta saapuvien murtovarkaiden osuus on koronapandemian aikana laskenut ja tänä vuonna se on ollut ainoastaan 7 prosenttia. Tämä on vähän verrattuna vuoteen 2020, jolloin ulkomaalaisten osuus asuntomurroista oli 12 prosenttia sekä vuoteen 2019, jolloin se oli jopa yli 26 prosenttia. (Valtanen 2021.)

Asuntomurtoon syyllistyneet henkilöt jäävät usein kiinni vasta uusien rikosten yhteydessä, kun poliisi alkaa sarjoittamaan rikoksia. Mökkimurrot ovat rikostutkinnan kannalta ongelmallisempia. Mökillä käydään harvemmin, joten jo talvella tehdyt murrot paljastuvat monesti vasta keväällä. Tämän takia rikoksen tapahtuma-aika jää monissa tapauksissa epäselväksi. Useat mökkimurrot sisältävät myös omaisuuden vahingoittamista ja paikkojen sotkemista. Mökeistä anastetaan usein helposti rahaksi muutettavaa omaisuutta, kuten erilaisia työkoneita, työvälineitä ja ajoneuvoja. Riski mökkimurron tapahtumiseen on suurempi, mikäli mökki sijaitsee syrjäseudulla ja murtohälytysjärjestelmää ei ole. Anastetun omaisuuden takaisin saamisen kannalta on tärkeää, että omaisuus voidaan tarvittaessa tunnistaa esimerkiksi sarjanumeron tai muiden yksityiskohtien avulla. (Poliisi.fi, luettu 4.5.2021.)

Tilastokeskuksen julkaiseman tilaston mukaan vuonna 2019 Suomessa tehtiin yhteensä 2170 murtoa, joista annettiin syyksi lukeva tuomio. Näistä murtorikoksista 1150 kohdistui liiketiloihin. Yksityisiin asuintiloihin murtauduttiin 920 kertaa. Asuntomurroista 750 kohdistui vakituisesti asuttuihin asuntoihin

ja 160 ei vakituisesti asuttuihin asuntoihin, kuten esimerkiksi kesämökkeihin. Julkisiin tiloihin, kuten kouluihin, murtauduttiin 70 kertaa ja loput 30 kaikista murroista kohdistui muihin paikkoihin. (Tilastokeskus 2021d.)

Vuonna 2019 tuomituista 15–20-vuotiaista nuorista 14 prosenttia tuomittiin murtorikoksesta. Samana vuonna tuomituista yli 40-vuotiaista ainoastaan 8 prosenttia syyllistyi murtorikokseen. Murtorikoksista tuomittiin suurimmaksi osaksi miehiä. Miesten osuus tuomituista oli jopa 88 prosenttia. Tapauksissa, joissa murtorikos oli tuomion päärikos, annettiin useimmiten tuomioksi ehdotonta vankeutta. Useilla tuomituilla tuomioon vaikutti kuitenkin myös aiemmat rikokset. Noin 10 prosenttia yksityisiin asuntoihin murtautuneista tuomittiin ainoastaan sakkoihin. Liiketiloihin kohdistuneista murroista annettiin yli 40 prosentissa tapauksista tuomioksi sakkoja. Murto- ja varkausrikoksista annettuja tuomiota tarkastellessa näkyy, että yksityiseen asuintilaan kohdistuneista murroista tuomittiin prosentuaalisesti selvästi enemmän ehdotonta ja ehdollista vankeutta kuin muista omaisuusrikoksista. Yksityiseen asuintilaan kohdistuneista murroista annettiin myös prosentuaalisesti vähiten sakkorangaistuksia verrattuna muihin taulukon omaisuusrikoksiin. (Tilastokeskus 2021d.)

Vuosittain tapahtuvien murtojen määrä on pysynyt Suomessa viime vuosien aikana melko vakaana, mutta vuonna 2020 murtojen määrät kasvoivat. Vuosina 2017, 2018 ja 2019 murtojen kokonaismäärä oli alle 30 000, mutta vuonna 2020 murtoja tehtiin yhteensä 34 252. Murtojen määrä kasvoi vuonna 2020 jopa 14,61 prosenttia vuodesta 2019. (Tilastokeskus 2021a.) Murtojen määrän kasvu selittyy asuntomurtojen, moottoriajoneuvomurtojen ja muiden listauksen ulkopuolelle jäävien murtojen määrän kasvulla. Asuntomurtojen määrä kasvoi vuodesta 2019 vuoteen 2020 mennessä 4,1 prosentilla, moottoriajoneuvomurtojen määrä 14,74 prosentilla ja muiden murtojen määrä 20,14 prosentilla. Asuntomurtojen osalta eniten kasvoi vapaa-ajan asuntoihin kohdistuvien murtojen määrä, joka kasvoi 12,84 prosentilla. Pientä kasvua on havaittavissa myös muissa asuntomurroissa sekä liikemurroissa. (Tilastokeskus 2021b, Tilastokeskus 2021c)

Tilastokeskuksen julkaisemassa taulukossa näkyy eri rikosten lukumäärät tammi-maaliskuussa vuodesta 2017 vuoteen 2021 saakka. Sen mukaan murtoja on ollut vuonna 2021 yhteensä 6219, joista 735 on ollut asuntomurtoja. Vuonna 2020 murtoja oli kyseisinä kuukausina yhteensä 7678 ja asuntomurtojen osuus niistä oli 1040. Asuntomurtojen lisäksi myös liikemurtojen, moottoriajoneuvomurtojen ja muiden murtojen määrät ovat laskeneet vuoden 2020 määristä. Taulukosta käy myös ilmi, että ainoastaan murtojen määrät eivät ole laskeneet, vaan sama muutos näkyy monissa muissakin rikoksissa. Vuoden 2020 määristä ovat huomattavasti laskeneet muun muassa omaisuusrikosten sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrät. (Tilastokeskus 2021c.)

Vuoden 2021 alkuvuoden rikostilastoja tutkimalla on kuitenkin vielä mahdotonta ennustaa, miten esimurtojen määrät muuttuvat vuoden loppuun mentäessä. Viranomaisten rikostilastot myös kertovat

ainoastaan poliisin tietoon tulleen rikollisuuden, minkä takia kaikki tapahtuneet rikokset eivät näy listauksissa (Danielsson 2020, 1). Monet rikokset, kuten esimerkiksi alkuvuonna tapahtuneet vapaa-ajan asuntoihin kohdistuneet murrot tulevat ilmi vasta myöhemmin mökkikauden alkaessa (Poliisi.fi, luettu 4.5.2021).

Vuonna 2019 Suomessa tehdyistä varkauksista hieman alle neljännes sisälsi kohteeseen luvatta tunkeutumisen eli murtautumisen. Asuntomurtojen määrät on viime vuosina olleet alhaisempia verrattuna 2000-luvun alkupuolen määriin. Eniten murtoja Suomessa tapahtui kuitenkin 1990-luvun puolivälin aikoihin, jolloin ne käsittivät lähemmäs puolet kaikista varkausrikoksista. Murtojen osalta eniten ovat tippuneet liikemurtojen määrät. Murtojen vähenemiseen on mahdollisesti vaikuttanut niistä saatavan rikoshyödyn yleinen pienentyminen. Tämä johtuu siitä, että varastettu tavara ei mene enää niin hyvin kaupaksi. Varastetun tavaran markkinoiden heikentyminen ei kuitenkaan vaikuta ulkomailta yhä useammin Suomeen saapuviin murtoryhmiin, jotka kuljettavat varastetut tavarat muualle myytäväksi. Murtojen määrän vähentymisestä huolimatta niistä ja muista varkausrikoksista koituvat rikosvahingot ovat pysyneet suurina. Vakuutusyhtiöt maksoivatkin tällaisista vahingoista korvauksia miltei 28 miljoonaa euroa vuonna 2017. Viime aikoina murroista koituneiden vahinkojen määrät ovat kuitenkin laskeneet Suomessa. Vuonna 2019 ilmoitetuista varkausrikoksista selvitettiin vuoden loppuun mennessä 26 prosenttia, mutta selvitysprosentit vaihtelivat paljon eri rikosten välillä. Myymälävarauksista ja -näpistyksistä selvitettiin jopa 58 prosenttia, mutta asuntomurroista ainoastaan 7 prosenttia. (Danielsson 2020, 95, 109, 110, 111, 112.)

Poliisin rikostilastot kertovat asuntomurtojen vuosittaisten lukumäärien lisäksi myös yleisimmät murtautumistavat. Samat murtautumistavat toistuvat hyvin pitkälti eri kaupunkien kohdalla, mutta pieniä eroja on kuitenkin havaittavissa. Helsingissä yleisin murtautumistapa on oven auki vääntäminen, jonka jälkeen toiseksi yleisimpänä tapana on ikkunan rikkominen ja kolmanneksi yleisimpänä sisään tunkeutuminen oven ja karmin välistä. Tampereella ja Oulussa yleisin murtautumistapa on myös oven vääntäminen ja toiseksi yleisin ikkunan rikkominen. Kolmanneksi yleisimmät murtautumistavat poikkeavat näissä molemmissa kaupungeissa Helsingistä, sillä Tampereella se on rakenteiden läpi tunkeutuminen ja Oulussa oven ikkunan rikkominen. Turku poikkeaa näistä muista kaupungeista siinä, että yleisin murtautumistapa siellä on ikkunan rikkominen ja vasta toisena on oven vääntäminen, mutta kolmanneksi yleisin tapa, oven ja karmin välistä tunkeutuminen, on sama kuin Helsingissä. (Mäkinen 2016.)

Poliisin vuosien 2013–2017 tilastojen mukaan Suomen eri asuinalueista eniten asuntomurtoja tapahtui Helsingin Kalliossa, jossa murtoja tapahtui keskimäärin 22,6 vuodessa. Tämän jälkeen eniten asuntomurtoja tapahtui Malmilla, Herttoniemessä, Puistolassa sekä Pakilassa, jotka kaikki ovat Helsingin asuinalueita. Muita kaupunkeja, joiden eri asuinalueilla tapahtui paljon asuntomurtoja, olivat Espoo sekä Tampere. (Lähtenmäki 2018.)

3.2 Lainsäädäntö asuntomurroista

Asuntomurrot jakautuvat tekotavan ja olosuhteiden mukaan eri rikosnimikkeiden piiriin. Murrossa voi toteutua esimerkiksi kotirauhan rikkomisen, törkeän kotirauhan rikkomisen, vahingonteon, murtoväli-
neen hallussapidon, varkauden tai törkeän varkauden tunnusmerkistöt.

3.2.1 Kotirauhan rikkominen

Kotirauhan rikkomisen ymmärtäminen edellyttää, että lukija tuntee käsitteen ”kotirauhan suojaama paikka”. Tämä käsite on määritelty rikoslaissa (RL 1889/39).

”Kotirauhan suojaamia paikkoja ovat asunnot, loma-asunnot ja muut asumiseen tarkoitetut tilat, kuten hotellihuoneet, teltat, asuntovaunut ja asuttavat alukset, sekä asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat pihat niihin välittömästi liittyvine rakennuksineen (RL 24:11).”

Kaikki tässä määritelmässä mainitut paikat nauttivat kotirauhan suojaa, vaikka ne olisivat rikoksen teko-
kohdella tyhjillään. Asuntojen ja loma-asuntojen kohdalla edellytetään kuitenkin, että ne eivät ole täysin hylättyjä, vaan niitä edelleen käytetään asumiseen. Kotirauhalla suojataan paikan haltijaa eli useimmiten sen omistajaa tai vuokralaista. Kotirauhan suoja ulottuu kuitenkin myös kaikkiin paikan laillisiin haltijoihin. (Frände ym. 2018, 372, 373.)

Kotirauhan rikkominen tapahtuu asuntomurron yhteydessä, kun rikoksentehtäjä pääsee asuntoon sisäl-
lälle ilman asunnon haltijan lupaa. Tämä voi tapahtua asuntoon tunkeutumalla, mikä tarkoittaa, että henkilö pääsee sisälle murtamalla tai ohittamalla jonkun esteen. Tällainen este voi olla esimerkiksi aita, jonka yli henkilö kiipeää. (HE 184/1999.) Tunkeutumiseksi lukeutuu myös tilanne, jossa henkilö jättää noudattamatta alueella pääsyn kieltäviä merkkejä (Frände ym. 2018, 374). Toinen tapa päästä kotirauhan suojaamalle alueelle on mennä salaa eli niin, että kotirauhan suojaa nauttivat henkilöt eivät havaitse sisälle menemistä. Salaa meneminen täytyy kuitenkin vasta siinä kohtaa, kun henkilö pyrkii toiminnallaan välttämään huomatuksi tulemisen. (HE 184/1999.)

Muita pykälässä mainittuja tapoja päästä kotirauhan suojaamalle alueelle ovat harhautuksen hyödyn-
täminen sekä paikkaan kätkeytyminen tai jääminen. Harhauttaminen voi tapahtua esimerkiksi niin, että henkilö tekeytyy joksikin toiseksi henkilöksi ja hänet päästetään sen takia alueelle. Paikkaan kät-
keytyminen tai jääminen tapahtuu useimmiten niin, että henkilöllä on aiemmin ollut oikeus olla kysei-
sessä paikassa, mutta hän ei ole poistunut paikasta silloin, kun on ollut tarkoitus. (HE 184/1999.)
Tämä tarkoitus voi ilmetä asunnon haltijan antama poistumiskehotuksena tai olosuhteisiin liittyvänä
aikarajana paikassa oleskelulle (Frände ym. 2018, 374).

Kotirauhan rikkomisen tunnusmerkistön toteutuminen edellyttää aina, että paikkaan pääseminen tai
siellä oleskelu on tapahtunut jollain tavalla oikeudettomasti. Oikeudettomuus voi perustua esimerkiksi

siihen, että henkilö ei ole saanut paikan haltijalta suostumusta sisälle pääsyyn tai hän ei ole noudattanut annettua poistumiskäskyä. Tunnusmerkistöerehdys tulee kyseeseen tilanteessa, jossa kotirauhan suojaamaan paikkaan tullut henkilö todellisuudessa uskoi, että hänellä oli paikan haltijan suostumus sisään pääsemiselle. Tällöin tekoa ei katsota tahalliseksi. (Frände ym. 2018, 375, 379.)

Kotirauhan rikkomisesta on olemassa myös törkeä tekomuoto. Teko voidaan määritellä törkeäksi, mikäli rikoksentekijä on ottanut tekoa varten mukaansa aseensa tai muun väkivaltaan soveltuvan välineen tai siinä on tarkoitus käyttää väkivaltaa tai vahingoittaa omaisuutta. Teko voidaan määritellä myös törkeäksi, mikäli katsotaan, että asianomistajalla on ollut syy pelätä oman turvallisuutensa puolesta uhkailun, omaisuuden vahingoittamisen tai rikoksentekijöiden määrän vuoksi. Törkeän tekemuodon täytyminen edellyttää kuitenkin, että rikos on kokonaisuutena arvostellen törkeä. (RL 24:2.)

Kotirauhan rikkominen ja sen törkeä tekomuoto ovat asianomistajarikoksia eli syyttäjä saa nostaa niistä syytteen ainoastaan, jos asianomistaja vaatii rangaistusta tai erittäin tärkeä yleinen etu vaatii syytteen nostamista (RL 24:12).

3.2.2 Vahingonteko

Asunomurrot sisältävät monesti toisen henkilön omaisuuden vahingoittamista, joka tapahtuu tunkeutumisen yhteydessä. Rikoksentekijää ei kuitenkaan pääsääntöisesti rangaista vahingonteosta erikseen, vaan vahinkojen aiheuttamisen katsotaan sisältyvän murtorikokseen. Rikoslaisissa olevan rajoitussäännöksen mukaan vahingontekosäännöstä ei sovelleta, mikäli teosta on muualla laissa säädetty yhtä ankara tai ankarampi rangaistus (RL 35:5).

Tapauksissa, joissa toisen omaisuutta on vahingoitettu vain anastamisen mahdollistamiseksi, ei tekijää tuomita erikseen vahingonteosta. Tuomio voi tulla tällöin ainoastaan varkausrikoksesta. Mikäli vahinkoa on kuitenkin aiheutettu varkauden yhteydessä enemmän kuin on ollut tarve, ei vahingonteko enää sisälly varkausrikokseen ja tekijä tuomitaan siitä erikseen. Anastetun omaisuuden vahingoittaminen varkauden jälkeen katsotaan jälkiteoksi, josta tekijää ei myöskään rangaista. (Frände ym. 2018, 555.)

Kotirauhan rikkominen voi tietyissä tapauksissa pitää jo itsessään sisällään vahingonteon. Tämä tulee kyseeseen tilanteissa, joissa kotirauhan suojaamaan paikkaan pääseminen on vaatinut toisen omaisuuden vahingoittamista. Tällaisista kotirauhan rikkomiseen sisältyvistä omaisuuden vahingoittamisista ei rangaista erikseen vahingontekoina. Muut, kuin välttämättömät vahingot kuuluvat kuitenkin edelleen vahingonteon tai lievän vahingonteon piiriin. (Frände ym. 2018, 381.)

Vahingontekosäännösten tarkoituksena on suojella omaisuutta. Vahingonteko voi kohdistua joko konkreettiseen irtaimeen tai kiinteään esineeseen. Puhtaan varallisuusvahingon aiheuttamista ei kuitenkaan katsota vahingonteoksi. Vahingonteon kohteena olevan omaisuuden ei tarvitse olla millään tavalla rahallisesti arvokasta, vaan riittää, että omistajalla itse on kiinnostusta sen omistamiseen ja se mielletään yleisesti omistamisen arvoiseksi. Teosta annettavan rangaistuksen ankaruuteen vaikuttavat omaisuuden arvon lisäksi omaisuuden vahingoittumisesta asianomistajalle aiheutuneet välilliset vahingot sekä hänelle teosta aiheutunut kärsimys. (Frände ym. 2018, 540.)

Vahingonteko voi tapahtua joko hävittämällä tai vahingoittamalla toisen omaisuutta. Hävittämällä tarkoitetaan omaisuuden täydellistä tuhoamista ja vahingoittamisella sen rikkomista, likaamista tai turmelemista. (Frände ym. 2018, 542.) Vahingonteko on myös asianomistajarikos, joten syyttäjä saa nostaa syytteen ainoastaan asianomistajan vaatimuksesta teon kohdistuessa yksityiseen omaisuuteen (RL 35:6).

3.2.3 Murtovälineen hallussapito

Murtautumista suunnitteleva henkilö voi jäädä poliisille kiinni jo ennen murron toteuttamista, kun teko ei ole vielä edennyt edes yrityksen asteelle. Rikoslain yritysoopin mukaan henkilöä ei voida syyttää esimerkiksi varkauden tai törkeän varkauden yrityksestä, jos hän ei ole vielä aloittanut varsinaista tekoa (RL 5:1). Hänet voidaan kuitenkin tuomita sakkoihin, mikäli hänellä on ilman hyväksyttävää syytä hallussaan avain, tiirakka tai muu vastaava murtautumiseen soveltuva väline, jota perustellusti epäillään käytettävän apuna tietynlaisen rikoksen tekemisessä (RL 28:12a). Murtovälineen hallussapidon lisäksi teko voi silti täyttää esimerkiksi varkauden yrityksen, jos on olemassa konkreettinen vaara tämän varkausrikoksen täyttymisestä (Frände ym. 2018, 504).

Murtovälineen hallussapito on määritelty rikoslain säännösten uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä vuodelta 2001 (HE 17/2001). Tiirikan tai muun vastaavan välineen, jota ei voida käyttää muuhun käyttötarkoitukseen kuin murtautumiseen, hallussapidosta voidaan tuomita, mikäli sille ei löydy hyväksyttävää syytä. Sellaisten työvälineiden hallussapidosta, joita voidaan käyttää myös murtautumiseen, rangaistaan ainoastaan, mikäli niitä perustellusti epäillään käytettävän rikoksen tekemistä varten. (HE 17/2001.)

Murtovälineen hallussapidosta tuomitseminen edellyttää, että murtovälinettä epäillään käytettävän toisen hallinnassa olevaan suljettuun tilaan tunkeutumiseen. Tuomion edellytyksenä on myös se, että tunkeutumisen tarkoituksena on rikoksen tekeminen. Rikos voi olla mikä tahansa, mutta se ei voi olla pelkästään tunkeutuminen kotirauhan piiriin kuulumattomaan tilaan. Säännöksellä pyritään suojaamaan muun muassa asuntoja sekä autoja. Yksi murtovälineen hallussapidon kriminalisoinnin päätarkoituksista on varkausrikosten ennalta estäminen. (HE 17/2001.)

Poliisilla on pakkokeinolain mukaan oikeus tehdä henkilöntarkastus sellaiselle henkilölle, jota epäillään murtovälineen hallussapidosta. Tarkastuksen tavoitteena on murtovälineen löytäminen. (PKL 8:31.) Poliisi voi takavarikoida murtovälineen ja se voidaan tuomita valtiolle menetetyksi (PKL 7:1, RL 10:4.2).

3.2.4 Varkaus

Murtojen yhteydessä anastetaan usein omaisuutta. Varkauden tunnusmerkistö täyttyy, kun rikoksen tekijä murtautuu asumattomana olevaan tai harvoin asuttuun asuntoon ja anastaa sieltä omaisuutta.

Varkaus voi kohdistua mihin tahansa irtaimeen omaisuuteen. Anastetulta omaisuudelta ei edellytetä mitään tiettyä rahallista arvoa, vaan olennaista on, että omaisuudella on tunnearvoa ja omistaja pitää sitä omistamisen arvoisena. Varkauden tunnusmerkistön toteutuminen ei myöskään edellytä, että varas pystyisi mitenkään hyötymään anastamallaan omaisuudella. (Frände ym. 2018, 498–499.)

Varkauudessa on kyse toisen omaisuuden liittämisestä varkaan omaisuuteen. Toisen omaisuuden ottaminen haltuun ainoastaan sen käyttämistä varten on puolestaan luvaton käyttö. Anastus voidaan toteuttaa eri tekotavoin, kuten ottamalla, pitämällä, luovuttamalla tai hyväksikäyttämällä toisen omaisuutta. (Frände ym. 2018, 500–501.)

Henkilö, joka kätkee, hankkii, ottaa huostaansa tai välittää toiselta varkausrikoksella saatua omaisuutta, syyllistyy teollaan kätkemisrikokseen. Tämän omaisuuden anastanut henkilö ei kuitenkaan voi itse syyllistyä kätkemisrikokseen, riippumatta siitä, mitä hän anastamallaan omaisuudella tekee. Rikoslain kätkemisrikossäännöksellä pyritään etenkin vaikeuttamaan rikoksella hankitun omaisuuden hyödyntämistä ja parantamaan samalla omaisuuden takaisinsaanti mahdollisuuksia. (Frände ym. 2018, 555, 611–612.)

3.2.5 Törkeä varkaus

Varkaudesta on myös olemassa törkeä tekomuoto. Törkeän varkauden tunnusmerkistö voi täytyä, mikäli anastus kohdistuu erittäin arvokkaaseen omaisuuteen tai siitä aiheutuu asianomistajalle huomattavasti vahinkoa. Muita ankaroittamisperusteita ovat asianomistajan haavoittuvan tilan hyödyntäminen, aseellinen varustautuminen tekoon sekä asuttuun asuntoon murtautuminen teon yhteydessä. Törkeän varkauden tunnusmerkistön täytyminen edellyttää aina, että teko on lisäksi kokonaisuutena arvostellen törkeä. (RL 28:2.) Lievempi tekotapa, kuten esimerkiksi lukitsemattomaan tilaan tunkeutuminen, voi tehdä teosta vähemmän moitittavan, jolloin se katsotaan enää perusmuotoiseksi varkaudeksi. (Frände ym. 2018, 510).

Törkeä varkaus on määritelty hallituksen esityksessä vuodelta 1988 (HE 66/1988). Varkaus voidaan katsoa törkeäksi, vaikka yksikään edellä mainituista ankaroittamisperusteista ei toteutuisi. Asuttuun

asuntoon murtautuminen on valikoitu yhdeksi varkauden ankaroittamisperusteeksi, sillä siinä loukataan asianomistajan kotirauhaa ja se on omiaan herättämään hänessä myös turvattomuuden tunnetta. Tämän ankaroittamisperusteen toteutuminen edellyttää, että asunto on rikoksen tekohetkellä todellisuudessa asuttu. Tätä ei sovelleta, jos varkaus kohdistuu esimerkiksi talviaikana asumattomana olevaan kesämökkiin. (HE 66/1988.)

Useat saman tekijän tekemät perusmuotoiset varkauudet voidaan tietyissä tapauksissa yksilöidä yhdeksi rikokseksi. Tämä voi muuttaa rikosnimikkeen varkaudesta törkeäksi varkaudeksi ja sitä kautta esitutkinnassa voidaan hyödyntää osaa salaisista pakkokeinoista. Tällainen rikosten yksilöinti voi olla perusteltua, mikäli nämä varkauudet ovat osa laajempaa suunnitelmaa, jossa tarkoituksena on anastaa mahdollisimman paljon omaisuutta lyhyessä ajassa. Suomessa tällaisia murtosarjoja toteuttavat pääsääntöisesti ulkomailta saapuvat rikollisryhmät. (Frände ym. 2018, 515).

3.2.6 Murtovälineen takavarikointi

Epäillyn hallusta löydetty murtoväline voidaan ottaa haltuun ja takavarikoida. Poliisimies saa ottaa esineen haltuunsa omalla päätöksellään, mikäli se löydetään etsinnän tai kiinniottamisen yhteydessä (PKL 7:8). Hän voi tehdä sen omalla päätöksellään muissakin tilanteissa, jos asialla on kiire. Poliisimiehen tulee kuitenkin aina ilmoittaa haltuun ottamisesta pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. (EML.)

Tämän jälkeen haltuun otettu murtoväline voidaan takavarikoida. Päätöksen takavarikoimisesta tekee pidättämiseen oikeutettu virkamies (PKL 7:7). Mitä tahansa epäillyn hallusta löydettyä esinettä ei kuitenkaan voidaan takavarikoida. Esineen takavarikoiminen edellyttää, että sitä voidaan käyttää asiassa todisteena, se on viety joltain rikoksen yhteydessä tai se tuomitaan menetetyksi (PKL 7:1).

4 LUKITUKSET

4.1 Lukkojen historia

Ensimmäiset lukot otettiin käyttöön omaisuuden suojaamiseksi. Vauraus jakautui väestölle epätasaisesti, mistä seurasi kateutta ja varkauksia. Lukkojen ansioista arvokkaat esineet ja aineet, kuten korut, aseet ja ruoka, saatiin pidettyä turvassa varkailta. Maailman vanhin lukko löydettiin arkeologisten kaivausten yhteydessä muinaisen Assyrian alueella sijaitsevan palatsin raunioista. Tämän ovilukon on arvioitu olevan noin 4000 vuotta vanha. Lukossa on puinen telki, joka lukitaan liikkuvilla tapeilla, joiden lukumäärää, pituutta ja paikkaa vaihtelemalla voidaan muodostaa useita erilaisia lukkoyhdistelmiä. (Juvonen 2007, 12.)

Myöhemmin lukkoja alettiin valmistaa raudasta ja niitä koristeltiin eri tavoin. Saksassa kehiteltiin 1200-luvulla vääntö- eli kierto lukko, jonka toimintaperiaatetta hyödynnettiin pitkään kaikissa lukkoissa. Ajan mittaan kehittyi kolme merkittävää lukkotyyppiä, joita ovat työntösalpalukot, tappisynterilukot ja haittalevy lukot. Suomessa käytettiin lukitsemiseen aluksi vain salpoja ja linkkuja, joiden tehtävänä oli ainoastaan estää oven itsestään avautuminen. Varsinais-Suomessa oli 1600-luvulla käytössä aitanlukkoja. Keskisuomalaisiin asuinrakennuksiin laitettiin myös lukkoja kamarin ja vieraspytingin oviin. Suomessa oli kuitenkin pitkään tapana jättää tuvan ovi auki, jotta mahdolliset yöpaikkaa etsivät henkilöt pääsivät sisälle lepäämään. 1900-luvulla Suomessa aitoissa käytettiin jo yleisesti raudasta valmistettuja lukkoja. (Juvonen 2007, 12–13.)

4.2 Abloy

Käsittelen tässä opinnäytetyössä lukitusten osalta ainoastaan lukkovalmistaja Abloy Oy:tä, sillä sen tuotteet ovat Suomessa hyvin suosittuja. Täällä murtopaikan rikostutkintaa tehdessä pääsee hyvin todennäköisesti tutkimaan juuri ABLOY:n valmistamia lukkoja.

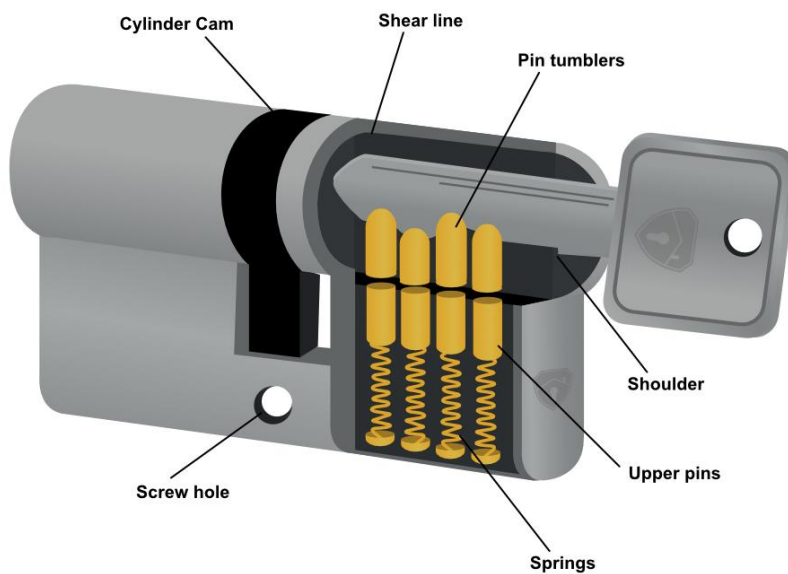
Suomessa ABLOY:n tuotteet ovat jo pitkään olleet yleisiä, eikä muita kilpailijoita ole juurikaan ollut. Syitä ABLOY-lukkojen pitkään jatkuneeseen suosioon ovat muun muassa olleet lukon monipuoliset sarjoitusmahdollisuudet, kestävä materiaali sekä vaikea tiirikoitavuus. Pelkästään sarjalukko ominaisuus toi ABLOY:lle Suomessa lähes monopoliaseman. Muita ABLOY:n suosioon vaikuttavia tekijöitä olivat Suomen muista maista poikkeavat standardit, pienet markkinat sekä viranomaisten ja vakuutusyhtiöiden tuotteille antamat turvamääräykset. Turvallisuusammattilaiset ovatkin pitäneet ABLOY-sylinteriä maailman turvallisimpana. ABLOY-tuotteiden turvallisuudesta kertoo myös se, että niitä on käytetty maailmalla useissa erikoiskohteissa, kuten kuninkaanlinnoissa, maailman suurimmissa museoissa, merkittävässä sotilaiskohteissa ja lentokentillä. ABLOY on myös valittu suomen arvostetuimmaksi tuotemerkiksi, ja Suomen keksintösäätiö on arvioinut sen Suomen tärkeimmäksi keksinnöksi. (Juvonen 2007, 178–179, 152, 197.)

Ennen ABLOY-lukkoja Suomessa oli käytössä runsaasti yhdysvaltalaisia Yale-varmuuslukkoja sekä englantilaisia Chubb-lukkoja. ABLOY-lukon toimintaperiaatteen kehitti vuosien 1907–1910 aikana helsinkiläinen hienomekaanikko Emil Henriksson. Hän haki kehittelemälleen lukolle patenttia vuonna 1918 ja samana vuonna myös ensimmäiset lukot tulivat Suomessa myyntiin. (Juvonen 2007, 15–16, 21.)

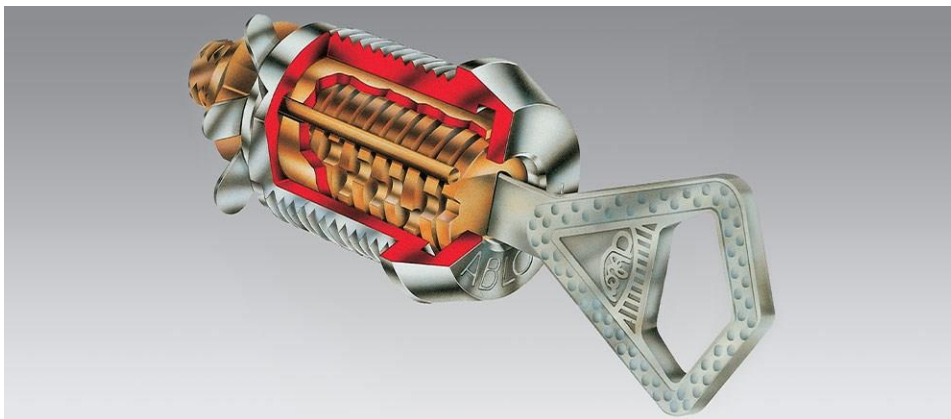
ABLOY:n lukkosylinterin toimintaperiaate perustuu peräkkäin asetettuihin kiertyviin haittalevyihin, jotka ovat ohuita metallilevyjä. Jokainen levy sisältää oman koodinsa ja levyjen paikkaa voidaan vaihtaa, jolloin aiemmin lukkoon sopinut avain ei enää sovi siihen. ABLOY-lukkoja edelsivät tappihaittasylinterilukot, jotka lukittuivat jousien päällä olevien tappien avulla (kuva 1). (Juvonen 2007, 18–19.)

ABLOY-lukon sisällä on sisäkkäin kaksi sylinteriä ja häirtalevyt sijaitsevat sisemmässä sylinterissä (kuva 2). Jokaisessa häirtalevyssä on lovi ja oikealla avaimella myötäpäivään käännettäessä nämä lovet osuvat kohdakkain ja muodostavat uran. Tämä edellyttää, että avaimen jyrshintä sopii häirtalevyissä oleviin loviin. Käännettäessä häirtatanko painuu uraan, minkä seurauksena sisempi ja ulompi sylinteri lukittuvat toisiinsa ja sisempi sylinteri vapautuu. Tämän jälkeen avaimen saa pois lukosta kääntämällä sitä vastapäivään 90 astetta, minkä seurauksena häirtalevyt ja muut lukon osat palautuvat alkuasentoonsa. (Juvonen 2007, 19.)

Cylinder Pin-Tumbler Lock

Kuva 1. Tappihäirtäsylinterilukko neljällä tapilla. (kuva: Latham's Hardware)

Kuva 2. ABLOY-lukko sisältää levyhäirtäsylinterin. Kuvassa näkyy 10 ohutta häirtalevyä lovineen sekä häirtatanko. (kuva: ABLOY)

Yksi ABLOY-lukon merkittävimpiä etuja muihin lukkotyyppeihin verrattuna on sen vaikea tiirikoitavuus. Lukkosylinterissä olevien haittalevyjen väleissä on ohuet välilevyt, jotka muodostivat haittalevyihin sopivan vastuksen, mutta eivät estä niitä kuitenkaan liikkumasta. Tämän takia tiirikoija ei voi tuntea, että milloin haittalevyt ovat oikeassa asennossa. Vuonna 1968 Kölnissä järjestetyssä messutahtumassa saksalaiset turvallisuusalan ammattilaiset yrittivät tiirikoida ABLOY-lukkoa siinä onnistumatta. Samoilla messuilla tiirikoitiin kuitenkin onnistuneesti erään länsisaksalaisen valmistajan lukko. Ajan saatossa on kuitenkin keksitty tapoja ja välineitä, joilla ABLOY:n lukkosylinteri on saatu tiirikoitua. ABLOY:lle on esitetty useita lukkoihin tehtäviä parannusehdotuksia, joista monet ovat tulleet entisiltä rikollisilta. Lukkojen turvallisuutta on paranneltu muun muassa tekemällä muutoksia lukon haittalevyihin, haittatankoon ja sylinteriin. 1950-luvulla ABLOY:n tietoon tuli lukon lukulaite, jolla pystyi lukemaan lukon yhdistelmän ja sen avulla siihen oli mahdollisesta tehdä sopiva avain. Tämän seurauksena ABLOY lisäsi lukkosylinterien haittalevyihin valeuria, mikä esti lukulaitteen toiminnan. (Juvonen 2007, 10, 103, 157, 159.)

Toinen merkittävä ominaisuus ABLOY-lukoissa on mahdollisuus sarjoitusjärjestelmien käyttöön. Haittalevyjen erilaisia loveuksia hyödyntämällä on mahdollista avata kaikki järjestelmään kuuluvat lukot ainoastaan yhdellä pääavaimella. Sarjalukot tulivatkin nopeasti käyttöön varsinkin hotelleissa. Aiemmin hotellien henkilökunta, kuten siivoojat, joutuvat kantamaan mukanaan useita avaimia. Sarjalukkojen käyttöönotto kuitenkin mahdollisti sen, että henkilökunta saattoi päästä sisään kaikkiin hotellihuoneisiin yhdellä pääavaimella, mutta hotellin asiakkaat pääsivät avaimillaan ainoastaan omiin huoneisiinsa. Muiden valmistajien lukoissa sarjoitettavuus toimi huomattavasti rajoitetummin. (Juvonen 2007, 11–12.)

Hyvistä ominaisuuksistaan huolimatta ABLOY-lukkojen suosio ei heti levinnyt ulkomaille. Lukitusala oli monissa maissa pitkään pienten paikallisten yritysten hallussa ja näihin maihin muodostuivat omat lukitustavat, ovistandardit sekä vakuutusnormit. Paikalliset luottivat omiin tuttuihin tuotemerkkeihinsä, eikä uusien lukkovalmistajien tuotteille ollut kysyntää. Vielä tähänkin päivään asti lukitusala on säilynyt hyvin maakohtaisena. ABLOY-lukkojen suosiota ulkomailla myös laskee se, että lukko toimi myötäpäivään kääntämällä, kun silloin suosiossa olevat tappihaittasylinterilukot aukesivat vastapäivään kääntämällä. Keski-Euroopassa käytetyt lukot erosivat ABLOY-lukoista myös siinä, että ne piti sulkea erikseen avaimella. Tällöin avain tuli varmasti otettua mukaan ulos lähtiessä. Haasteita ABLOY:lle aiheuttivat myös muiden maiden erot rakennustavoissa ja lukitusten laatuvaatimuksissa. ABLOY:n tuotteiden myyntiä ulkomaille vaikeutti lisäksi niiden korkeammat hinnat verrattuna paikallisten lukkovalmistajien tuotteisiin. (Juvonen 2007, 15, 102, 103.)

Suurin osa rakennusten lukituksista toimii edelleen mekaanisesti. ABLOY alkoi 1970-luvun lopulla kehittää sähköisiä lukitusjärjestelmiä. Ensimmäinen ABLOY:n sähkölukko eli moottorilukko kehitettiin jo vuonna 1978, mutta myyntiin ne tulivat Suomessa vasta vuonna 1981. Seuraavana vuonna

ABLOY kehitti WALPASS-valvontajärjestelmän, jossa yhdistyvät sähkömekaaninen lukitusysteemi sekä kulunvalvonta. Tuotteet oli suunnattu erityisesti erityiskohteiden sekä yritysten ja julkisten laitosten kiinteistöjen käyttöön. Ensimmäiset ulkomaille viedyt ABLOY:n sähkölukot asennettiin Kölnin taidemuseoon vuonna 1986 suojaamaan Rembrandtin, Rubensin ja Renoirin erittäin arvokkaita taideteoksia. (Juvonen 2007, 132–134.)

ABLOY:n tulos heikkeni 1990-luvulla ja voittoa ei tullut enää toivotulla tavalla. Yhtiön tavoitteena oli parantaa sen asemaa Euroopan markkinoilla. ABLOY oli jo pitkään keskustellut yhdistymisestä kilpaillevan ruotsalaisen lukkovalmistajan, Assan, kanssa. Aiemmat yhdistymisyrietykset olivat kuitenkin kaatuneet yhtiöiden välisiin erimielisyyksiin. Vuonna 1994 yhtiöt yhdistyivät ja ASSA ABLOY -lukituskonserni syntyi. Yhtiöt hallitsivat jo ennen yhdistymistä Euroopan lukkoalaa. ABLOY hallitsi tuotteillaan maailmanlaajuisesti hotellien lukitusta ja elektronista kulunvalvontaa. Assan vahvuus puolestaan oli mekaaninen järjestelmälukitus. Perustamisen jälkeen lukituskonserni laajeni nopeasti ja ASSA ABLOY:lla oli vuonna 2005 100 yhtiötä 40 maassa ja vuonna 2006 siihen kuului jo noin 200 tuotemerkkiä. Yksi merkittävimmistä muutoksista oli Yale Groupin ostaminen konserniin vuonna 2000. (Juvonen 2007, 170–172, 188, 192.)

Tällä hetkellä ABLOY ASSA -lukituskonserni on maailmalla johtavassa asemassa lukitusalaalla. Konserni laajenee edelleen ja kehittää tuotteitaan jatkuvasti. ASSA ABLOY:ta onkin pidetty yhtenä maailman innovatiivisimmista yhtiöistä. Yksi konsernin tämän hetken merkittävimmistä tavoitteista on kestävän kehityksen edistäminen tuotannossa. Viimeisen kymmen vuoden aikana yhtiön vuosittainen kasvu on ollut keskimäärin yli 9 prosenttia. Poikkeuksena on kuitenkin viime vuosi, jolloin myynti laski koronapandemian seurauksena 7 prosentilla. (ASSA ABLOY 2020.)

5 TUTKIMUKSIA ASUNTOMURROISTA

5.1 Murtojen määritelmät ulkomailla ja lainsäädännön historiaa

Eri maiden murron määritelmät poikkeavat hieman toisistaan. Yhdysvaltain liittovaltion keskusrikospoliisin, FBI:n, määritelmän mukaan murto on laitton sisään-tulo rakennelmaan rikoksen tai varkauden tekemiseksi. Murto eroaa rikoksena esimerkiksi varkaudesta tai ryöstöstä juuri siinä, että murrossa rikosentekijä menee sisään arkkitehtoniseen rakennelmaan rikoksen tekemistä varten. Rakennelmiksi FBI on määritellyt tässä yhteydessä asunnot, ladot, pysyvään asumiseen käytettävät asuntovaunut ja asuntoveneet, toimistot, junanvaunut, tallit sekä alukset. (Manaugh 2016, 30.)

Englannin ja Walesin lainsäädännön mukaan henkilö syyllistyy murtoon, mikäli hän menee sisään rakennukseen tai sen osaan tunkeilijana ja hänen tarkoituksenaan on tehdä siellä jokin seuraavista rikoksista: varkaus, vakavan ruumiinvamman aiheuttaminen tai vahingonteko. Henkilö syyllistyy myös murtoon, mikäli hän sisällä ollessaan anastaa tai yrittää anastaa sieltä jotain tai aiheuttaa tai yrittää

aiheuttaa jollekin siellä olevalle henkilölle vakavia ruumiinvammoja. Englannin ja Walesin lainsäädäntö sisältää vielä erikseen pykälät törkeälle murrolle sekä asuntomurrolle. Törkeä murto tulee kyseeseen muun muassa silloin, kun rikoksenteijällä on mukanaan tuliase tai räjähdde. (Brookman ym. 2010, 3.) Asuntomurto pitää sisällään asumukseen sekä niihin liittyviin rakennuksiin kohdistuvat murrot. Yksistään murrolla tarkoitetaan kaikkiin muihin kiinteistöihin, kuten esimerkiksi kauppoihin, tehtaisiin, sairaaloihin ja kouluihin kohdistuvia murtoja. (Tseloni ym. 2018, 2.)

Yhdysvaltojen jokaisella eri osavalttiolla on oma rikoslakinsa ja sitä kautta myös omat murtoja koskevat määritelmänsä. FBI:n murrin määritelmä on hyvin yksinkertainen, mutta osa Yhdysvaltojen osavaltioiden tekemistä määritelmistä on hyvin perusteellisia ja jopa tarpeettoman yksityiskohtaisia. Yhteistä kaikille näille on kuitenkin se, että murto edellyttää aina jonkinlaista arkkitehtuuria. Taitava murtovaras pystyy usein jo tekemään paljon asioita rikoksen eteen, ennen kuin hän on edes astunut jaloillaan sisälle rakennukseen. Murtoja koskevassa lainsäädännössä onkin yhtenä ongelmakohtana ollut juurin sen määrittelemisen, milloin henkilön katsotaan päässeensä sisälle rakennukseen. Siitä on myös ollut epäselvyyksiä, että mitkä murtokohteet luokitellaan rakennuksiksi ja mitkä ei, sillä mihin tahansa rakennelmaan tunkeutumista ei välttämättä luokitella murroksi. Ongelmia ovat myös tässä yhteydessä aiheuttaneet termin ”koti” määrittelemisen ja sen linjaaminen, että mihin asti yksityinen alue jatkuu. (Manauh 2016, 31, 93–95).

Eri maiden vankeusrangaistukset eroavat murtojen osalta toisistaan paljon. Englannin ja Walesin lainsäätäjät ovat esimerkiksi aina pitäneet murtoa ja etenkin asuntomurtoa hyvin vakavana rikoksena, mikä näkyy myös rangaistuksen määrässä. 1800-luvun alkupuolella yöaikaan tehdystä asuntomurrosta seurasi jopa kuolemanrangaistus. Tällä hetkellä maksimirangaistus murrosta on siellä 14 vuotta vankeutta ja törkeästä murrosta elinkautinen. (Brookman ym. 2010, 4.) Suomessa maksimirangaistus vastaavasta teosta eli törkeästä varkaudesta on ainoastaan 4 vuotta vankeutta (RL 28:2).

Murrin määritelmät ovat muuttuneet merkittävästi vuosien saatossa. Ensimmäisen kerran murto määriteltiin angloamerikkalaisessa tapaoikeudessa eli kirjoittamattomassa lainsäädännössä. Silloin murrin oli mahdollista kohdistua ainoastaan kotitalouksiin tai asuntoihin. Laissa myös määriteltiin murrolle kriteeriksi, että sen tulee tapahtua yöaikaan. Toisin sanoen murtoon ei ollut edes mahdollista syyllistyä päiväsaikaan. (Manauh 2016, 96.)

5.2 Syyt murtojen taustalla

Harry Scarrin tekemässä tutkimuksessa selvitettiin asuntomurtojen tekemiseen johtaneita syitä. Tutkimuksen mukaan murtojen taustalla vaikuttivat neljä yleistä päämotiivia. Merkittävimmät motiivit olivat rahan tarve sekä huumausaineiden ostamista että hullepean elämäntyylin ylläpitämistä varten. Näiden jälkeen eniten vaikuttivat sosiaaliset motiivit, kuten rikollisryhmät ja hyväksynnän saaminen muilta ikätovereilta sekä omaperäiset motiivit, kuten kapinointi ja teosta aiheutuva jännitys. (Scarr 1973, viitattu

teoksessa Cromwell ym. 2004, 15.) Trevor Bennett ja Richard Wright tekivät myös merkittävän asuntomurtoja koskevan tutkimuksen. Tässä tutkimuksessa ilmeni, että murtojen taustalla vaikuttivat eniten instrumentaaliset eli aineelliset tarpeet, kuten raha. Toiseksi yleisimpänä syynä oli muiden ihmisten vaikutus tekijään. (Bennet & Wright 1984, viitattu teoksessa Cromwell ym. 2004, 15.)

Syitä asuntomurtojen taustalla on tutkittu vuosien varella monissa muissakin tutkimuksissa. Rengertin ja Wasilchickin tutkimuksen mukaan pääsyy murroille oli rahan hankkiminen, mutta sen taustalla vaikuttivat eniten psykologisesti määritellyt tarpeet, eikä niinkään toimeentulo (Rengert & Wasilchick 1985, viitattu teoksessa Cromwell ym. 2004, 16). Shoverin, Jacksonin sekä Wrightin ja Deckerin tutkimusten mukaan tärkeänä motiivina oli rahan tarve ja monille näissä tutkimuksissa haastatelluille rahan saaminen oli välttämätöntä heidän elämäntyyliinsä ylläpitämiseksi (Shover 1996, Jackson 1969, Wright & Decker 1994, viitattu teoksessa Cromwell ym. 2004, 16). Rahan tarpeen tyydyttäminen toistui motiivina myös Thomas Repetton tutkimuksessa. Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että ainoastaan 10 prosenttia haastatteluihin osallistuneista murtovarkaista jatkaisi murtojen tekemistä, vaikka heillä olisi riittävästi rahaa. (Repetto 1974, viitattu teoksessa Cromwell ym. 2004, 15.)

Cromwellin ja Olsonin tutkimuksessa suurin osa haastelluista kertoi tekevänsä murtoja saadakseen rahaa huumeiden ja alkoholin hankintaa sekä juhlimista varten. Monet heistä luovuttivat murroilla saadut tavarat heti diilereille, joilta he saivat vastineeksi huumeita. Päihteiden loppuessa he alkoivat jälleen etsiä uusia murtokohteita. (Cromwell ym. 2004, 16–17.) Vastaavia piirteitä murtovarkaisten elämäntyyliin havaittiin myös Shoverin sekä Wrightin ja Deckerin tutkimuksissa (Shover 1971, 1996, Wright & Decker 1994, viitattu teoksessa Cromwell ym. 2004, 17). Repetton tutkimuksessa osoittautuikin, että suurella osalla haastelluista oli historiaa päihteiden käytöstä. Tämän lisäksi hän havaitsi, että päihteiden käytön lisääntyminen korreloi selvästi asuntomurtojen määrän kasvun kanssa. Repetton sekä Cromwellin ja Olsonin tutkimuksissa kävi ilmi, että osaa haastateltavista motivoi murroissa etenkin teon heissä aiheuttama jännittävyys tunne. Yhteistä näille haastateltaville oli kuitenkin se, että he olivat kaikki nuorempia ja kokemattomampia rikollisia. (Repetto 1974, viitattu teoksessa Cromwell ym. 2004, 17.)

Edellä mainituista tutkimuksista vanhimman ja uusimman välillä on kulunut aikaa jo yli 30 vuotta. Ajasta riippumatta kaikkien näiden tutkimusten tulokset ovat kuitenkin hyvin lähellä toisiaan. Kaikissa toistuu hyvin merkittävänä motiivina asuntomurtojen tekemiselle rahan tarve. Tämän lisäksi tuloksissa toistuu usein myös haastateltavien elämäntyyli, joka koostuu pääasiassa päihteiden käytöstä sekä juhlimisesta. Suomessa rikollisten motiivina asuntomurroille on useimmiten päihteiden käytön rahoittaminen asunnoista löydetyillä asioilla (Marcus Ziemann 2018).

5.3 Murtovarkaat

Mainitsin tämän opinnäytetyön kolmannessa luvussa, että murtorikoksista on tilastojen mukaan tullut Suomessa eniten tuomioita nuorille miehille. Sama ilmiö näyttää toistuvan myös muiden maiden tilastoissa ja tutkimuksissa.

Englannin ja Walesin rikostutkimuksessa (CSEW) eri rikosten uhreille lähetetään kyselylomakkeita, joiden avulla tuotetaan tärkeää tilastotietoa alueen rikoksista. Näitä tilastoja julkaisee Office for National Statistics. Tätä tutkimusta pidetään yhtenä merkittävimmistä rikosilmiöihin kohdistuvista tietolähteistä. (Office for National Statistics, luettu 9.8.2021.) Palvelun tuottamat tilastot ovat julkisia ja luettavissa heidän verkkosivuillaan.

CSEW:n vuosien 2009–2020 asuntomurtojen tilastot kertovat rikosten uhrien omat näkemykset rikosentekijöiden lukumääristä, sukupuolista, iästä sekä uhrin ja tekijän välisistä suhteista. Jokaisena vuonna useimmissa tapauksissa rikosentekijöitä oli ainoastaan yksi. Tekijä oli sukupuoleltaan useimmiten mies ja uhrille entuudestaan täysin tuntematon. Suhteellisen monissa tapauksissa uhri kuitenkin tunsi tekijän hyvin. Naiset olivat tekijöinä vuosittain ainoastaan noin 10 prosentissa asuntomurroista. Rikosentekijän arvioitu ikä osui useimpina vuosina suhteellisen tasaisesti joko ikähaarukkaan 16–24-vuotiaat tai ikähaarukkaan 25–39-vuotiaat. Alle 16-vuotiaat olivat uhrien vastausten perusteella tekijöinä hyvin harvoin, ainoastaan muutamissa tapauksissa vuosittain. (Office for National Statistics 2020.)

Englannin ja Walesin oikeusministeriön tietojen mukaan nuoret miehet syyllistyvät siellä paljon erilaisiin murtorikoksiin. Vuonna 2007 murroista annetuista tuomioista yli 95 prosenttia tuli miehille ja 43 prosenttia heistä oli alle 21-vuotiaita. (Ministry of Justice 2008, viitattu teoksessa Brookman ym. 2010, 8.) Vankilahaastatteluilla ja kenttätyöllä saadut tiedot viittaavat siihen, että enemmistö murtovarkaista on taustaltaan lähtöisin alimmasta yhteiskuntaluokasta. Tyypillistä asuntomurroista tuomituille on myös se, että he syyllistyvät suurella todennäköisyydellä uudestaan murtoihin. On siis toisin sanoen hyvin harvinaista, että henkilö tekee ainoastaan yhden murron ja sitten lopettaa niiden tekemisen kokonaan. Useimmiten tällaisiin kerran elämässä tehtäviin murtoihin syyllistyvät kokeilunhaluiset nuoret. Monet aiemmin murtorikoksia tehneet henkilöt ovat kertoneet tehneensä murtoja aluksi nuorena, minkä jälkeen he ovat siirtyneet muiden tuottavampien rikosten pariin, joissa riskit ovat pienemmät. Tutkimusten mukaan nekin henkilöt, jotka jatkavat murtojen tekemistä pitkään, tekevät niiden ohella usein myös muita rikoksia. (Brookman ym. 2010, 8–9.)

Murrot eivät ole usein kuitenkaan nuorten ensimmäisiä rikoksia. Rikollinen ura alkaa useimmiten muista rikoksista, kuten vahingonteoista, huumeiden käyttörikoksista ja varkauksista. Ensikertalaisten kohdalla pyritään monissa maissa välttämään nuorelle teoista koituvia haitallisia vaikutuksia, eikä

niistä seuraa kaikissa maissa edes merkintää rikosrekisteriin. Tällä pyritään välttämään nuorten syrjäytymistä ja sitä, etteivät he siirtyisi vakavampien rikosten, kuten murtojen, tekoon. Useimmiten murto-varkaiden rikolliset urat alkavat jo teinivuosina ja päättyvät, kun he ovat 20–29-vuotiaita. Monet huumeiden käyttäjät syyllistyvät murtoihin ja muihin omaisuusrikoksiin rahoittaakseen riippuvuukseen. Huumausaineiden osalta etenkin heroinin käytön on tutkittu olevan suhteellisen yleistä murto-varkaiden keskuudessa. Tutkimuksissa havaittiin, että poliisin tekemien huumeratsioiden seurauksena murtojen määrät vähenivät eri alueilla merkittävästi. Huumeiden käyttäjien osuus murto-varkaista on kuitenkin vähentynyt vuosien aikana. Tämä on osaltaan johtunut tiettyjen huumeiden, kuten heroinin ja kannabiksen, hintojen puolittumisesta rahan arvoon suhteutettuna. Nykyisin yhä useampi henkilö pystyy rahoittamaan huumeiden käyttöönsä täysin laillisin menetelmin. (Bjørge 2016, 41, 67–69.)

Monissa Euroopan maissa, kuten Norjassa, asuntomurtoja tehtailevat pääasiassa kahdenlaiset rikolliset, paikalliset huumeriippuvaiset henkilöt sekä ulkomailta saapuvat rikollisryhmät. Huumeriippuvaisien henkilöiden tekemien murtojen taustalla on usein tarve saada rahaa huumeiden ostamista varten. Ulkomailta tulevat rikollisryhmät ovat usein lähtöisin suhteellisen köyhistä Baltian ja Kaakkois-Euroopan maista sekä Chilestä. Viime vuosina huumeriippuvaisien osuus murto-varkaista on laskenut merkittävästi. Tähän on vaikuttanut rajanylitysten helpottumisen myötä tapahtunut ulkomailta saapuvien rikollisryhmien määrän kasvu sekä huumeriippuvaisille tarjotut työpaikat. Rajanylitykset helpottuivat Euroopassa 2000-luvulla voimaan tulleiden EU ja Schengen-alueiden laajennusten seurauksena huomattavasti, mikä helpotti rikollisryhmien pääsyä etenkin Skandinavian maihin. Nämä ryhmät ovat usein hyvin järjestäytyneitä ja niillä on tarkat toimintatavat murtokohteiden tiedusteluun, murron toteuttamiseen sekä anastettujen esineiden kuljettamiseen. Rikollisryhmät toteuttavat tyypillisesti useita murtoja tietyissä maissa ja palaavat sen jälkeen takaisin kotimaihinsa. (Bjørge 2016, 39–40, 44.)

Cromwell ja Olson jakoivat murto-vargaat tutkimuksessaan kolmeen eri kategoriaan, aloittelijoihin, kisäläisiin ja ammattilaisiin. Aloittelija on vasta hiljattain alkanut tekemään murtoja ja hän toteuttaa yhden tai useamman murron, minkä jälkeen hän useimmiten lopettaa kokonaan. Tyypillistä tällaiselle murto-varkalle on se, että hän oppii jatkuvasti muilta kokeneemilta murto-varkailta ja saa kokemuksen myötä enemmän vastuuta ryhmän kanssa tekemillään murroilla. Kisälli on teknisesti paljon taitavampi ja kokeneempi murto-varas, jolla on muun muassa valmiudet anastetun omaisuuden myyntiin. Kisälli etsii aktiivisesti mahdollisia murtokohteita ja pyrkii luomaan suotuisia tilaisuuksia murron toteuttamiselle. Hän voi myös suunnitella murron toteuttamista tiedustelemalla murtokohdetta jopa useita päiviä. Ammattilaiset erottuvat muista kategorioista teknisellä osaamisellaan ja siinä että he eivät usein tee murtoja pelkästään hyvän tilaisuuden ilmaannuttua. Heidän toimintatapoihinsa kuuluu murtojen huolellinen suunnittelu ja toteutus. Heillä on hyvät yhteydet anastettuja tuotteita ostaviin ja niitä välittäviin henkilöihin. Muut henkilöt, kuten toiset varkaat ja viranomaiset, tunnustavat myös heidän statuksensa ammattilaisina. (Cromwell ym. 2004, 41–42.)

Murtautumiseen liittyy aina riskejä, kuten kiinnijääminen ja teosta seuraavat vankeusrangaistukset. Nämä voivat vaikuttaa murtovarkaan keskittymiseen murroilla ja sitä kautta niiden onnistumiseen. Murtovarkaille tehtyjen haastatteluiden perusteella suurin osa heistä pyrkii sivuttamaan murtojen aikana kokonaan ajatukset kiinnijäämisestä, jolloin teosta mahdollisesti seuraavalla rangaistuksella ei ole mitään merkitystä. (Brookman ym. 2010, 14.)

5.4 Murtokohteen valikoituminen

5.4.1 Murtovarkaiden jako kategorioihin

Asuntomurtoja koskevat tutkimukset ovat osoittaneet, että murtovarkaat poikkeavat toisistaan monesti sen osalta, miten he valitsevat murtokohteensa ja päätyvät toteuttamaan murron. Aihetta tutkineet Bennett ja Wright jakoivat murtovarkaat kolmeen eri kategoriaan, suunnittelijoihin, etsijöihin sekä opportunisteihin. Suunnittelija valitsee murtokohteensa huolellisesti jo hyvissä ajoin ennen murron toteuttamista. Etsijä tekee tiedustelua liikkumalla alueella ja etsii sieltä sopivaa murtokohdetta. Opportunisti toimii hetken mielihyteestä ja toteuttaa murron, kun sopiva tilaisuus siihen ilmenee. Tutkimuksessa haastateltiin 117 murtovarasta, joista ainoastaan 7 prosenttia lukeutui opportunisteihin. (Bennett & Wright 1984, viitattu teoksessa Cromwell ym. 2004, 39–40.)

Cromwell ja Olson tutkivat myöhemmin samaa aihetta ja heidän teoriansa eroaa monilta osin Bennetin ja Wrightin näkemyksistä. He katsoivat tutkimuksessaan, että etsijäkin lukeutuu opportunistien kategoriaan, sillä tämä käyttää myös hyväksi löytämiään tilaisuuksia ja mahdollisuuksia. Opportunisti voi joko murtautua kohteeseen välittömästi sen löydettyään tai odottaa parempaa hetkeä murtautua sinne. Heidän teoriansa mukaan murron suunnittelemisen ja odottamisen määrä riippuu enemmän murtohetkellä valitsevasta tilanteesta kuin murtovarkaan suuntautumisesta tietylle kategorialle ominaiseen toimintaan. Opportunismi näkyy tämän tutkimuksen mukaan kohteen valinnassa, eikä sillä ole tekemistä sen kanssa, kuinka nopeasti murtovaras toteuttaa murron sopivan kohteen löydettyään. Cromwell ja Olson myös havaitsivat, että jossain tapauksissa murtovarkaan päätös murtautua on ollut opportunistinen, mutta murto on kuitenkin toteutettu suunnitelmaa hyödyntäen. Tutkittavista murroista yli 75 prosentissa hyödynnettiin tilaisuutta kohteen valinnassa. Tutkimuksessa kävi ilmi, että jopa kaikista kokeneimmat ja taitavimmatkin murtovarkaat hyödynsivät usein tilaisuuksia niiden ilmettyä. (Cromwell ym. 2004, 40–41.)

5.4.2 Murtovarkaita houkuttelevat kohteet

Andromachi Tselonin, Rebecca Thompsonin ja Nick Tilley'n tekemässä asuntomurtoja koskevassa tutkimuksessa murtovarkaille näytettiin useita valokuvia erilaisista rakennuksista ja heiltä kysyttiin, että murtautuisivatko he niihin vai ei. Kolmen kuvan kohdalla suurin osa heistä vastasi myöntävästi. Näihin päätöksiin vaikuttivat kolme pääseikkaa, jotka olivat valvonnan puuttuminen, rakennuksen

heikko fyysinen turvallisuus sekä merkit vauraudesta. Tutkimuksessa haastatellut murtovarkaat kertoivat suosivansa etenkin sellaisia kiinteistöjä, joissa valvonta on heikkoa, sisään- ja uloskäynnit ovat piilossa ja on muutenkin epätodennäköistä, että heidät nähdään rakennuksen tai asunnon sisällä. Kolmen muun valokuvan osalta suurin osa haastateltavista vastasi kuitenkin kieltävästi. He kokivat murtautumisen kahteen näistä rakennuksista moraalisesti vääräksi, sillä ne vaikuttivat heistä vanhus-ten palvelutaloilta ja kunnan tukiasunnoilta. Kolmas kohde karsiutui pois, koska kuvassa näkyvän rakennuksen pihassa ei ollut riittävästi näkösuojaa murtautumista varten. Valvonnan sekä fyysisen turvallisuuden lisäksi haastateltavat mainitsivat perusteluissaan muun muassa liikkumista rajoittavia seikkoja. (Tseloni ym. 2018, 59–60.)

Haasteltavien vastauksista kävi ilmi, että he suosivat etenkin murtokohteita, joiden pihalla on jokin näköeste, kuten korkea aita. Tämä pienentää sitä todennäköisyyttä, että esimerkiksi ohikulkija tai joku naapureista huomaisi heidät. Ongelmallisiksi katsottiin vastaavasti sellaiset talot, joissa on isot, kadulle päin suuntautuvat ikkunat. Lukuisat tutkimukset ovat osoittaneet, että ihmisten liikkumiseen vaikuttavat tekijät vaikuttavat myös alueen rikosmääriin. Esimerkiksi mutkittelevassa umpikujassa tapahtuu keskimäärin vähiten rikoksia. Monet haastateltavista pitivätkin läpikulkumahdollisuutta tärkeänä seikkana murtokohdetta valitessaan. Läpikulku mahdollistaa paremmin sopivan murtokohteen etsimisen ja antaa heille pätevän syyn liikkua kyseisellä tiellä, ilman että kukaan ihmettelee. Tällaisilla teillä on myös haastateltavien mukaan etuna se, että murtokohteesta poistuttaessa ei tarvitse palata enää samoja jälkiä takaisin, mikä auttaa poliisin välttelemisessä. Haastateltavat kokivat jalkakäytävät erityisen hyödyllisiksi, sillä ne helpottavat muun muassa murtokohteen etsimistä, alueelle pääsemistä sekä sieltä poistumista. (Tseloni ym. 2018, 62–65)

Haastatteluissa murtovarkaat mainitsivat hyvin usein rakennusten fyysisen turvallisuuden. Murtokohteen valinnassa ovien ja niiden lukitusten laadulla on heille suuri merkitys. Haastatteluiden perusteella sillä ei kuitenkaan ole heille suurta merkitystä, että onko talossa murtohälytin vai ei. Tämän he perustelivat sillä, että ohikulkijat ja naapurit eivät reagoi hälytyksiin ja että he pystyvät ottamaan hälytykset pois päältä sisälle päästyään. He nostivat myös esille tiettyjen murtohälyttimien teknisiä heikkouksia. Turva-aitojen ja ikkunoiden turvaristikkojen osalta haastateltavien vastaukset erosivat toisistaan paljon. Osa heistä jättäisi niiden takia kokonaan murtautumatta rakennukseen, mutta osa ajattelee, että niillä suojatussa rakennuksessa täytyy olla jotain anastamisen arvoista omaisuutta. Monet haastateltavista pitivät hyvin hoidettua kiinteistöä merkinä vauraudesta ja ajattelivat, että sisällä täytyy olla jotain arvokasta omaisuutta. (Tseloni ym. 2018, 68–71.)

5.4.3 Asuinalueiden vaikutus kohteen valinnassa

Cromwell ja Olson havaitsivat tutkimuksessaan, että murtovarkaat arvioivat murtokohdetta valitessaan yksittäisten kiinteistöjen lisäksi myös koko naapuruston yleistä vaurautta. Monet tässä tutkimuksessa haastatelluista murtovarkaista olettivat, että suurimmassa osassa saman naapuruston rakennuksista on sisällä saman arvoista irtaimistoa. Osa heistä kertoi kuitenkin välttelevänsä rikkaisiin rakennuksiin murtautumista, sillä niiden turvajärjestelmät ovat usein parempia ja todennäköisyys siihen, että joku on kotona, on suurempi. Haastateltavat kokivat myös erottuvansa selvästi vauraampien naapurustojen asukkaista, joten heidän läsnäolonsa sellaisilla alueilla havaittaisiin todennäköisemmin. (Cromwell ym. 2004, 21, 24.) Wrightin ja Deckerin tutkimuksessa monet haastateltavista kertoivat arvioivansa rakennuksia usein ulkopuolelta ja etsivänsä viitteitä vauraudesta. Haastatteluissa nousi monesti esiin rakennusten suuri koko yhtenä selvänä merkinä vauraudesta. Suuria rakennuksia pidettiin yleisesti tuottoisimpina murtokohteina. Muita viitteitä vauraudesta katsottiin olevan kiinteistön hyvä kunto sekä sen pihatielle pysäköity arvokas auto. (Wright & Decker 1994, viitattu teoksessa Cromwell ym. 2004, 21–22.)

Ian Hearndenin ja Christine Magillin murtoja koskevassa tutkimuksessa yli puolet haastateltavista kertoi tekevänsä usein murtoja lähellä omaa kotiaan ja että he olivat joskus murtautuneet jopa tuntemiensa henkilöiden asuntoihin. Syitä tällaisten murtojen taustalla oli haastateltavien mukaan pyrkimys hankkia huumeita mahdollisimman nopeasti, painavien tavaroiden kuljetusvaikeudet ja lähialueen hyvä tunteminen. (Hearnden & Magill 2004, viitattu teoksessa Brookman ym. 2010, 12.) David Forresterin tutkimuksessa yli puolet haastateltavista oli matkustanut alle kaksi mailia (3,22 kilometriä) päästäkseen viimeisimpään murtokohteeseensa (Forrester 1988, viitattu teoksessa Brookman ym. 2010, 12). Wilesin ja Costellon tutkimuksessa yli puolet haastateltavista kertoi matkustaneensa vain alle mailiin (1,61 kilometriä) viimeisimpään murtokohteeseensa (Wiles & Costello 2000, viitattu teoksessa Brookman ym. 2010, 13).

5.4.4 Korkean riskin kohteet

Englannin ja Walesin rikostutkimuksen tilastojen perusteella riski joutua murron kohteeksi vaihtelee suuresti erilaisten rakennusten, asukkaiden sekä alueiden välillä. Asukkaiden osalta tämä riski on erityisen korkea kotitalouksissa, joissa perheenpää on iältään 16–24-vuotias sekä niissä, joissa yksinhuoltaja elää lapsen kanssa. Suurempi riski joutua murron kohteeksi on myös niillä kotitalouksilla, joissa perheenpää tienaa alle 5000 puntaa kuukaudessa tai on työtön. Vuokra-asunnot joutuvat paljon todennäköisemmin murron kohteiksi kuin omistusasunnot. Talotyypeistä eniten murtoja kohdistuu rivitaloihin sekä kerrostaloihin ja asuinympäristöjen osalta keskustassa sijaitseviin asuntoihin. Murto-

jen todennäköisyys on huomattavasti suurempi niissä naapurustoissa, joissa tapahtuu paljon häiriökäyttäytymistä kuin niissä, joissa sitä tapahtuu vain vähän. (CSEW 2001/2002, viitattu teoksessa Tseloni ym. 2018, 8–11.)

5.4.5 Murtokohteen tiedustelu

Ennen kohteeseen murtautumista on olennaista selvittää, että onko asunnossa sillä hetkellä ihmisiä sisällä vai ei. Murtovarkaat ovat eri tutkimusten haastatteluissa kertoneet useita tekniikoita, joilla he tiedustelevat asuntoja tämän selvittämiseksi. Haastatteluiden perusteella yleisin tapa selvittää, että onko asunnossa ihmisiä, on yksinkertaisesti koputtaa oveen tai soittaa ovikelloa. Mikäli joku henkilö avaakin oven, on häneltä mahdollista kysyä esimerkiksi reittiohjeita lähellä sijaitsevaan osoitteeseen tai, että onko joku tietty henkilö kotona. Osa haastateltavista kertoi myös esittäneensä, että heillä on ongelmia auton kanssa kohdeasunnon edessä. Haastateltavat onnistuivat toisinaan jopa pääsemään asuntoon sisälle kertomalla avaamaan tulleele henkilölle erilaisia tekosyitä. Käymällä sisällä murtovarkaat pystyvät saamaan tärkeää tietoa muun muassa talossa olevista esineistä sekä turvajärjestelmistä. Moni haastateltavista kertoi joskus selvittäneensä asukkaan nimen postilaatikosta ja hankkineensa sitä kautta tämän puhelinnumeron. Tämän jälkeen he soittivat asukkaan numeroon ja menivät lähelle kuuntelemaan, että soiko asunnossa puhelin. Osalla haastateltavista on tapana tarkkailla asuntoa siihen asti, kun asukkaat lähtevät aamulla töihin, minkä jälkeen he tiedustelevat nopeasti asuntoa muiden asukkaiden varalta ja menevät lopulta sisälle. Murtokohteita tiedusteltaessa on haastateltavien mukaan erityisen tärkeää olla herättämättä minkäänlaista huomiota ja pyrkiä käyttäytymään mahdollisimman normaalisti. (Cromwell ym. 2004, 33–35.)

Yksi suhteellisen uusi murtokohteiden tiedustelussa käytetty menetelmä on sosiaalisen median hyödyntäminen. Murtovarkaat voivat käydä läpi ihmisten eri sosiaalisen median kanaville, kuten Instagramiin, Facebookiin ja Twitteriin, tekemiä tilapäivilyksiä. Sitä kautta he voivat saada esimerkiksi tiedon siitä, että onko henkilö sillä hetkellä kotona vai ei. Tämä mahdollistaa murtautumisen kohteeseen omistajan todennäköisesti ollessa poissa. Tällaisista murroista on olemassa lukuisia esimerkkejä, joista osassa murtovaras on ollut jopa uhrin kaverilistalla ja päässyt sitä kautta näkemään tämän julkaisemat tilapäivilykset. (Manaugh 2016, 125–126.)

5.5 Murtautumistapoja

Erilaisia murtautumistapoja on olemassa useita. Rakennusten murtosuojausten kehittymisen myötä murtautumisesta on tullut haastavampaa ja osa vanhoista menetelmistä ei enää toimi. Erilaisiin oviin ja lukituksiin on olemassa omat parhaiten toimivat menetelmänsä. Murtovarkaat mieltävät haastatteluiden perusteella useimmiten murtautumisen itsessään teknisesti varsin helpoksi, mutta haasteita siinä aiheuttaa toiminnan riskialttius ja siitä heille aiheutuva henkinen paine (Brookman ym. 2010, 14).

Suurin osa murtovarkaista ei ole teknisesti kovin taitavia ja vain hyvin harva heistä pystyy todellisudessa tiirikoimaan lukon tai kytkemään hälytinjaerjestelmän kokonaan pois päältä. Tämän sijaan he hyödyntävät usein murtautuessaan voimaa. Joitain murtovarkaita ei edes häiritse se, että murtautumisesta tulee paljon ääntä ja he saattavatkin yksinkertaisesti lyödä ikkunan rikki tai potkaista oven hajalle. Tällaiset henkilöt ovat useimmiten huumeiden käyttäjiä. Asuntomurtoja koskeissa tutkimuksissa on havaittu maakohtaisia eroja sen osalta, mistä kohtaa rakennusta murtovarkaat menevät sisään. Iso-Britanniassa murtovarkaat murtautuvat erään tutkimuksen mukaan asuntoihin useimmiten ikkunan kautta. Amerikassa murtauduttiin puolestaan eniten ovien kautta. (Cromwell ym. 2004, 35, 37.)

Asuntoon murtautuminen harvoin edellyttää murtovarkaalta erityistä ammattitaitoa tai välineistöä. Suurin osa murroista tehdäänkin käyttämällä aivan tavallisia kotoa löytyviä työkaluja ovien, ikkunoiden ja lukkojen ohittamiseen tai murtamiseen. Näitä työkaluja ovat esimerkiksi vasarat, ruuvimeisselit ja sorkkaraudat. (Brookman ym. 2010, 14.)

Olennaista murtautumisen onnistumisen kannalta on usein se, että onko ovi takalukittuna vai ei. Oven valintanupin ollessa yläasennossa ovi on takalukittuna, mutta valintanupin ollessa ala-asennossa ovi ei ole takalukittuna, mikä tekee murtautumisesta huomattavasti helpompaa. Takalukitseman ovi voidaan avata painamalla lukon telki sisään oven raosta jonkun työkalun, kuten esimerkiksi piikin avulla. Takalukituksen ollessa päällä lukon avaaminen tällä tavalla ei ole mahdollista, koska silloin lukon telki on lukittuna ulkoasentoonsa. (Hyvinkään Turvalukko Oy, luettu 10.8.2021.)

Suurin osa Suomen asuntomurroista tehdään vääntämällä ovi auki. Se tapahtuu työntämällä murtoväline, kuten sorkkarauta, karmin ja oven väliin, minkä jälkeen ovea väännetään työkalulla voimakkaasti. Osa ovista on tasareunaisia eli niissä ei ole huulosta peittämässä karmin ja oven välistä rakoja. Tällaiseen oveen voidaan asentaa rakorauta, joka estää työkalun työntämisen tähän rakoön. (Kiinteistölehti 2016.) Oveen voidaan myös asentaa varmuuslukko, joka kannattaa sijoittaa vähintään 40 senttimerin etäisyydelle oven käyttölukosta. Varmuuslukolla varustettu ovi kestää paremmin muun muassa sorkkaraudalla vääntämistä ja suojaa myös tapauksissa, joissa menetelmänä on lukon poraaminen. (Abloy, luettu 10.8.2021.)

Mikäli ovea ei muilla menetelmillä saada avattua, on se mahdollista tehdä käyttämällä lukkoon lyöntiavainta tai poraamalla se. Lyöntiavaimia on ollut käytössä jo pitkään ja muun muassa lukkosepät ovat käyttäneet niitä. Lyöntiavaimella voidaan avata tappihaittalukko rikkomalla lukon tappimekanismi. Lukittu ovi voidaan avata myös poraamalla sylinterilukon lukkosylinteriä oikealla tekniikalla. Porakoneella poraamisen seurauksena lukko hajoaa käyttökeltottomaksi. Lukitus on mahdollista avata

myös tiirikoimalla, mutta se vaatii tekijältä asiantuntemusta ja erityisosaamista. Tappihaittalukon tiirikointi tapahtuu nostamalla samanaikaisesti kaikki lukkosylinterin tapit tietylle tasolle, mikä mahdollistaa lukon avaamisen. (Calder Security, luettu 10.8.2021.)

Tutkimuksissa on tullut ilmi suosittuja murtotapoja, jotka edellyttävät rakennuksilta tiettyjä ominaisuuksia. Murtovarkaat ovat esimerkiksi havainneet, että monet ihmiset pitävät autotallin ovia lukitsemattomina ja keksineet näin tavan murtautua autotallin kautta taloon. Autotallin sisällä he ovat hyvin suojassa katseilta ja pystyvät rauhassa murtautumaan taloon. Tämä kuitenkin edellyttää, että autotalli ja talo ovat samaa kiinteää rakennusta ja niistä on pääsy toisiinsa. Toinen yleinen tapa on ollut talon liukuovien kautta murtautuminen. Ovi on mahdollista nostaa pois kiskoiltaan käsin tai käyttämällä sorkkarautaa tai ruuvimeisseliä. Etuna tällaisessa menetelmässä on sen nopeus sekä hiljaisuus. Muita tutkimuksissa ilmi tulleita menetelmiä ovat olleet ilmastointilaitteiden sekä kattoikkunoiden poistaminen ja tunkeutuminen niiden kautta asuntoon. Yksi murtovarkaiden käyttämä suosittu menetelmä on ollut ovenkahvojen vetäminen irti lukkopihdeillä. Tämän menetelmän etuna on etenkin sen nopeus. (Cromwell ym. 2004, 36, 37.) Taloissa, joissa oven saranat ovat ulkopuolelle päin, on murtautuminen mahdollista toteuttaa yksinkertaisesti saranat irrottamalla (Tseloni ym. 2018, 59).

Murtotapa voi paljastaa paljon tekijästään. Suomessa kotimaiset rikolliset keskittyvät useimmiten helpoimpien sisäänpääsymenetelmien etsimiseen ja hyödyntävät vanhojen lukitusten heikkouksia. Yleisiä ovat esimerkiksi erilaiset piikki-, koukku- ja rautalankamenetelmät. Ulkomailta Suomeen saapuvat rikollisryhmät sen sijaan käyttävät usein murtautuessaan voimaa, eikä heitä haittaa siitä syntyvä meneteli. He saattavat esimerkiksi vääntää sorkkaraudalla ovia ja karmeja niin voimakkaasti, että puu antaa lopulta periksi. Vuonna 2018 suuri osa Suomeen saapuvista rikollisryhmistä oli georgialaisia. (Marcus Ziemann 2018.)

CSEW:n tilastoista on nähtävissä, että milloin, mistä ja millä tavalla murtovarkaat pääsivät asuntoihin sisään Englannissa ja Walesissa vuosien 2009–2020 aikana. Jokaisena vuonna suurin osa asuntomurroista, noin 70 prosenttia, ajoittui tilastojen mukaan arkipäiville ja noin 60 prosenttia vuorokaudenajan osalta ilta- tai yöaikaan. Huomattavasti vähiten, noin 10 prosenttia, murroista tapahtui aamuisin. Suosituin sisääntulokohta vähän yli 50 prosentilla oli rakennuksen etupuolelta. Murtovarkaat tunkeutuivat vuosittain noin 70 prosentissa tapauksista sisään oven kautta ja noin joka neljännessä murrossa ikkunan kautta. Muut sisääntulokohdat olivat hyvin harvinaisia. Jokaisena vuonna yleisin murtautumistapa oli oven lukituksen murtaminen, joka vaihteli vuosittain 27–33 prosentin välillä. Tämän jälkeen suosituimpana tapana oli lukitsemattoman oven kautta tunkeutuminen, joka tuli kyseeseen jopa noin 15 prosentissa tapauksista. Ikkunoiden osalta puolestaan yleisin murtautumistapa oli lukituksen tai salvan murtaminen, joka tuli kyseeseen noin 10 prosentissa tapauksista. (Office for National Statistics 2020.)

5.6 Toiminta sisällä murtokohteessa

Tutkimuksissa on havaittu, että tietyt piirteet toistuvat murtovarkaiden toiminnassa heidän päästyään sisälle murtokohteeseen. Sisälle päästyään suurin osa tarkistaa vielä kertaalleen, että talo on varmasti tyhjä. He tekevät tämän esimerkiksi pysymällä paikallaan ja kuuntelemalla, huikkaamalla jotain kuuluvalla äänellä tai tarkastamalla nopeasti huoneet läpi. Murtovarkaat tiedostavat tässä kohtaa, että heillä on rajallisesti aikaa käytettävänä ja ajan kulumisen myötä kiinnijäämisriski kasvaa. Tämän takia he alkavat mahdollisimman nopeasti etsimään asunnosta anastettavaksi kelpaavaa omaisuutta. Kaikilla murtovarkailla on melkein poikkeuksetta tietty aiemmilla murroilla kehittynyt etsintätapa, jolla he uskovat löytävänsä asunnosta parhaiten rahat ja muun arvokkaan omaisuuden kuitenkin käyttämällä siihen ainoastaan vähän aikaa. He liikkuvat asunnossa sulavasti ilman turhia pysähdyksiä ja kokevat tietävänsä, että mistä huoneesta kannattaa etsiä. (Brookman ym. 2010, 14–15.)

Haastatteluissa on käynyt ilmi, että melkein kaikki murtovarkaat aloittavat etsinnät asunnon suurimmasta makuuhuoneesta, koska siellä on heidän mukaansa suurin osa arvoesineistä. Etsintätavoissa on kuitenkin eroja muun muassa siksi, että osalla heistä on tapana käyttää sisällä enemmän aikaa kuin toisilla. Yleisesti murtokohteissa ei haluta olla muutamaa minuuttia pidempään kiinnijäämisriskin minimoimiseksi. Osa murtovarkaista etsii ainoastaan makuuhuoneesta ja poistuu heti sen jälkeen paikalta varmistaakseen onnistuneen pakenemisen, kun taas osa haluaa jopa viipyä murtokohteessa. Suurin osa kuitenkin etsii makuuhuoneen jälkeen myös asunnon muista huoneista. Monet jättävät kuitenkin tietyt huoneet kokonaan etsimättä tai etsivät niistä vasta lopuksi, sillä he olettavat, että niissä ei ole mitään anastettavaksi soveltuvaa omaisuutta. Tällaisia ovat esimerkiksi lasten makuuhuoneet sekä olohuoneet. (Brookman ym. 2010, 15.)

Olsonin ja Cromwellin tutkimuksessa suurin osa murtovarkaista kertoi viipyvänsä sisällä murtokohteessa ainoastaan kaksi tai kolme minuuttia ja olevansa ulkona viimeistään viiden minuutin kuluttua murtautumisesta. Haastatteluissa he kertoivat uskovansa, että poliisilla menee aina vähintään viisi minuuttia saapua kohteeseen. He kertoivat löytävänsä usein asukkaiden piilottamia rahakätköjä makuuhuoneen kaapeista sekä lipastoista. Suosittuja etsintäpaikkoja murtovarkaiden keskuudessa olivat myös lääkekaapit, joista etsittiin erilaisia reseptilääkkeitä ja pakastimet, joihin osalla ihmisistä on tapana piilottaa rahaa. Ryhmänä tehtävissä murroissa on haasteltavien mukaan tapana usein jakaa kullekin ryhmän jäsenelle tietty rooli ja määrittellä, mitä esineitä hän etsii ja mistä päin asuntoa. Ryhmän kokemattomimman ja nuorimman murtovarkaan tehtävänä on usein ollut toimia vahtina ja varoittaa muita mahdollisista uhista. (Cromwell ym. 2004, 37–38.)

CSEW:n tilastoista on nähtävissä, että mitä esineitä anastettiin asuntomurroissa eniten Englannissa ja Walesissa vuosien 2009–2020 aikana ja mikä tämän anastetun omaisuuden rahallinen arvo oli.

Melkein jokaisena vuonna eniten anastettiin kukkaroita, lompakoita, rahaa sekä kortteja. Muita suosituja anastuksen kohteita olivat muun muassa korut, kellot, tietokoneet sekä tietokonetarvikkeet. Anastetun omaisuuden arvo oli vuosittain noin 40 prosentissa tapauksista 1000 puntaa tai enemmän. Rahallisesti täysin arvotonta se oli vuosittain ainoastaan 0–4 prosentissa tapauksissa. Keskiarvo anastetun omaisuuden arvolle vaihteli 1515–3234 punnan välillä vuosittain. (Office for National Statistics 2020.)

5.7 Rikospaikalta pakeneminen

Murron toteutettuaan on murtovarkaalla vuorossa rikospaikalta pakeneminen. Olsonin ja Cromwellin tutkimuksessa haastateltavat kertoivat erilaisia menetelmiä, joilla he pystyvät poistumaan paikalta huomiota herättämättä. Pakenemisella on suuri merkitys murron onnistumisen kannalta ja moni heistä kertoikin usein suunnittelevansa sen jo hyvissä ajoin. Osalla haastateltavista on heti murtokohteeseen sisään päästyään tapana luoda itselleen valmiiksi pakoreitti avaamalla ikkuna tai oven lukitus eri puolelta taloa, kuin mistä he murtautuivat sisään. Erilaisia pakoreittejä olisi heidän mukaansa hyvä olla vähintään kaksi. Haastateltavat kertoivatkin suhtautuvansa hyvin varauksella esimerkiksi kaksi-kerroksisen talon yläkerrasta etsimiseen, koska niissä useimmiten ainoa järkevä reitti takaisin on yhden portaat. Poistuessaan he kertoivat suosivansa mahdollisuuksien mukaan joko talon etu- tai takaovia, sillä kaikki anastettava omaisuus ei aina mahdu ikkunan kautta. Ongelmallista murtopaikalta pakenemisessa on haastateltavien mukaan usein anastetun omaisuuden pois kuljettaminen huomattomasti. Kiinnijäämisriski kasvaa entisestään siinä kohtaa, kun omaisuus kuljetetaan myyntipaikalle. Tämä riski on merkittävä etenkin niiden murtovarkaiden kohdalla, jotka ovat liikkeellä kävellen tai polkupyörällä. Haastatteluissa kävi ilmi, että päivisin ilman autoa liikkeellä olevat murtovarkaat toisinaan piilottavat anastetun omaisuuden murtokohteen läheisyyteen ja kuljettavat sen pois vasta yöllä pimeän tultua. Tällä tavalla pystytään minimoimaan kiinnijäämisriski. Toinen mahdollinen tapa tällaisissa tilanteissa on pyytää joku autolla odottamaan murtokohteen läheisyyteen. (Cromwell ym. 2004, 38–39.)

5.8 Murtojen uusiutuminen ja uhrin

Murtojen uusiutuminen. Useissa asuntomurtoja koskevissa tutkimuksissa on ilmennyt, että niihin kohteisiin, joihin on hiljattain murtauduttu, murtaudutaan todennäköisemmin myös uudestaan lähitulevaisuudessa. Tästä ilmiöstä käytetään englannin kielessä termiä ”repeat victimisation” eli uudelleen uhriksi joutuminen ja sen on havaittu tapahtuvan monien muidenkin rikosten kohdalla. Ilmiötä ei aluksi tunnistettu ja murron uhreille saatettiin virheellisesti kertoa, että he tuskin joutuvat uuden murron kohteeksi lähitulevaisuudessa. (Tseloni ym. 2018, 12–13.) Ken Peasen ja Andromachi Tselonin tekemässä tutkimuksessa kävi ilmi, että todennäköisyys toisen murron tapahtumiselle on suurempi kuin ensimmäisen murron kohdalla ja puolestaan kolmannen murron todennäköisyys on suurempi

kuin toisen (Pease & Tseloni 2014, viitattu teoksessa Tseloni ym. 2018, 13). Alex Sagovskyn ja Shane Johnsonin tutkimuksessa havaittiin, että riski joutua murron kohteeksi uudelleen pienenee ajan kuluessa ja pienentyminen tapahtuu kohtuullisen nopeasti (Sagovsky & Johnson 2007, viitattu teoksessa Tseloni ym. 2018, 13). Kate Bowersin ja Shane Johnsonin tutkimuksen mukaan yhteen osoitteeseen kohdistuneen murron myötä myös muiden lähellä sijaitsevien asuntojen riski joutua murron kohteeksi kasvaa. Riski on sitä suurempi, mitä lähempänä tämä asunto sijaitsee aiempaa murron kohdetta, ja mitä vähemmän murrosta on kulunut aikaa. (Bowers & Johnson 2005, viitattu teoksessa Tseloni ym. 2018, 13.)

Murtojen uusiutumista käsittelevien tutkimusten tuloksia on hyödynnetty murtojen ennalta estämisessä. Tästä hyvänä esimerkkinä on asuntomurtojen ennalta estämistä varten 1980-luvun loppupuolella Englannissa luotu Kirkholt-projekti. Projektissa lisättiin muun muassa valvontaa aiemmin murtojen kohteiksi joutuneiden asuntojen läheisyyteen ja niiden turvallisuutta parannettiin. Projektin seurauksena asuntomurtojen määrä alueella laski yhden vuoden aikana hyvin merkittävästi. (Tseloni ym. 2018, 27–28.) Murtojen uusiutuminen ei kuitenkaan välttämättä ole niin yleistä niissä maissa, joissa merkittävän osan murroista tekevät toisista maista saapuvat rikollisryhmät (Bjørge 2016, 59).

Britannian rikostutkimuksen tilastojen mukaan 15 prosenttia kaikista asuntomurron uhreista ilmoitti kahdesta tai useammasta murrosta yhden vuoden ajanjaksolla. Nämä kohteet täyttävät näin ollen uudelleen uhriksi joutumisen kriteerit. Tällaisten murtokohteiden prosenttiosuus on vaihdellut 25 vuoden ajanjaksolla ainoastaan 4 prosenttiyksiköllä. (BCS 2008/9, viitattu teoksessa Brookman ym. 2010, 7.) Graham Farrellin ja Ken Peasen tutkimuksen mukaan todennäköisyys joutua uudelleen murron uhriksi on jopa yli 12 kertaa suurempi kuin normaalisti, mikäli ensimmäisestä murrosta on kulunut aikaa alle kuukausi. Lisäksi puolet tämän kuukauden aikana uudelleen tapahtuvista murroista osuu 7 päivän sisälle ensimmäisestä. Todennäköisyys joutua uudelleen murron kohteeksi pysyy tutkimuksen mukaan tavallista korkeampana jopa 6 kuukauden ajan ensimmäisen murron jälkeen. (Farrell & Pease 1993, viitattu teoksessa Brookman ym. 2010, 7.)

Vahingot rakennuksille ja kustannukset yhteiskunnalle. CSEW:n tilastoista on nähtävissä, millaisia negatiivisia seurauksia uhreille koitui asuntomurroista Englannissa ja Walesissa vuosien 2009–2020 aikana. Murtautumisesta aiheutui vuosittain asunnoille jonkinlaisia vahinkoja noin 50 prosentissa tapauksista. Suurin osa näistä vahingoista, noin 50 prosenttia, koostui asunnon ulko-oven rikoutumisesta tai vahingoittumisesta. Vahingoista noin neljännes koostui rikotuista ikkunoista ja toinen neljännes vaurioituneista lukoista. Jokaisena vuonna yli 50 prosentissa asuntomurroista ei aiheutunut rakennuksille mitään vahinkoja. Tämän jälkeen yleisin vahinkokustannusten määrä 10–15 prosentilla oli 100–249 puntaa. (Office for National Statistics 2020.)

Yhdestä asuntomurrosta on arvioitu keskimäärin aiheutuvan yhteiskunnalle noin 2300 punnan kustannukset. Tähän lukeutuvat uhrille aiheutuneet vahingot ja anastettu omaisuus, oikeusjärjestelmän kustannukset sekä vakuutuksiin ja turvallisuuteen liittyvät kustannukset. (Tseloni ym. 2018, 15.)

Seuraukset uhreille. Murroista uhreille aiheutuvat emotionaaliset vaikutukset ovat huomattavasti yleisimpiä kuin asunnon kärsimät vahingot. Emotionaalisia vaikutuksia aiheutui CSEW:n vuosien 2009–2020 tilastojen mukaan joka vuosi jopa 78–90 prosentissa tapauksista ja niiden voimakkuus jakautui suhteellisen tasan luokkien, todella paljon, aika paljon ja vain vähän, kesken. Yleisin uhrien kokema emotionaalinen reaktio oli viha, jonka osuus vaikutuksista oli vuosittain noin 60 prosenttia. Muita yleisiä reaktioita olivat suuttumus, järkytys, pelko, haavoittuvuuden tunne sekä univaikeudet. (Office for National Statistics 2020.) Mike Maguiren tutkimuksessa suurimmalla osalla uhreista murto vaikutti edelleen merkittävästi heidän elämäntilanteisiinsa, vaikka siitä oli kulunut aikaa jo neljästä kymmeneen viikkoa (Maguire 1980, viitattu teoksessa Bjørge 2016, 63).

Uhreille murroista aiheutuvat psykologiset vahingot ovat usein paljon merkittävämpiä ja vaikeammin korjattavissa kuin esimerkiksi asunnon kärsimät taloudelliset vahingot (Bjørge 2016, 63). 1980-luvulla Iso-Britanniassa sekä Pohjois-Amerikassa tehdyissä uhrikyselyissä ja haastatteluisissa havaittiin, että murtojen uhrien kokemat tunteet ja niiden voimakkuus ovat vastaavia kuin niillä, jotka ovat joutuneet esimerkiksi ryöstöjen, tai muiden vakavien rikosten uhreiksi. Aluksi murtojen uhreja tukemaan perustettiin Englannissa ja Walesissa pieniä vapaaehtoisjärjestöjä, mutta niistä kasvoi lopulta merkittäviä organisaatioita. Nämä järjestöt vierailevat murtojen uhrien luona, tarjoten heille tukea ja apua. (Brookman ym. 2010, 16.)

CSEW:n vuosien 2009–2020 tilastojen mukaan murron tapahtumahetkellä joku oli kotona 53–64 prosentissa tapauksista. Kotona olleista noin puolet oli tietoisia käynnissä olevasta murtautumisesta ja onnistui näkemään murtovarkaan. Heistä vuosittain 51–62 prosenttia eli suurin osa, ei kohdannut minkäänlaisia uhkauksia, eikä väkivaltaa tai voiman käyttämistä. Uhrit kohtasivat voiman tai väkivallan käyttöä kuitenkin 25–31 prosentissa näistä tapauksista. Vähän alle puolet kaikista kotona olleista ei ollut tapahtumahetkellä lainkaan tietoisia käynnissä olevasta murtautumisesta. (Office for National Statistics 2020.)

5.9 Murroilta suojautuminen ja niiden ennalta estäminen

Asuntomurtojen vähentyminen. Asuntomurtojen määrät nousivat Englannissa ja Walesissa huomattavasti 1980-luvun alusta aina vuoteen 1993 saakka. Vielä 1990-luvun alkupuolella murrot ja autovarkaudet käsittivät suuren osan näiden maiden koko rikollisuudesta ja vuonna 1993 niiden osuus oli 37 jopa prosenttia. Vuoden 1993 jälkeen etenkin asuntomurtojen määrät siellä ovat laskeneet tasaisesti. Vuosina 2013 sekä 2014 asuntomurrot ja autovarkaudet käsittivätkin näissä maissa enää 22 prosenttia kaikista rikoksista. Sama ilmiö on toistunut asuntomurtojen osalta monissa muissakin

maissa. (Tseloni ym. 2018, 14.) Pääsyy asuntomurtojen määrien huomattavaan laskuun Englannissa, Walesissa ja Alankomaissa on tutkimusten mukaan ollut kodin turvalaitteet. Englannissa ja Walesissa korrelaatiota on havaittu tehokkaiden turvalaitteiden paremman saatavuuden sekä murtojen määrien laskun välillä. Vastaavasti Alankomaissa korrelaatiota on havaittu uusien asuntojen pakollisten murto-suojauksen sekä murtojen vähentymisen välillä. (Tseloni ym. 2018, 113.)

Turvalaitteiden vaikutus. CSEW:n tilastot osoittavat, että niihin talouksiin, joissa on enemmän turvalaitteita, kohdistuu vähemmän murtoja Englannissa ja Walesissa. Tutkimuksessa listattiin turvalaitteiksi muun muassa murtohälyttimet, ulko-ovien tupla- ja turvalukot, ikkunelukot sekä valvontakamerat. Murto kohdistuu tilastojen perusteella kaksi kertaa todennäköisemmin asuntoon, jossa ei ole mitään kyseisistä turvalaitteista kuin asuntoon, jossa on ikkunelukot ja ulko-ovien lukot. (Office for National Statistics 2013, viitattu teoksessa Tseloni ym. 2018, 81.) Andromachi Tselonin ja Nick Tilley'n tutkimuksessa tehokkaimmaksi turvalaitteiden yhdistelmäksi Englannin ja Walesin alueella osoittautui ikkunalukoista, ajastimella toimivista sisävaloista, ulko-ovien tupla- ja turvalukoista sekä liiketunnistimella toimivista ulkovaloista koostuva yhdistelmä. Murto suojaukseltaan tehokkain yhdistelmä on kuitenkin sellainen, joka sisältää edellä mainittujen turvalaitteiden lisäksi myös ovien turvaketjut ja valvontakamerat, mutta tämä ei ole kuitenkaan yhtä kustannustehokas kuin aiemmin mainittu yhdistelmä. (Tseloni ym. 2018, 90.) Ovien ja ikkunoiden lukot tarjoavat asunnoille fyysistä suojaa, mutta viimeaikaiset tutkimukset ovat osoittaneet, että niiden pelotevaikutus murtovarkaisiin on olematon (Eml, 83). Hearndenin ja Magillin tutkimuksessa tavallista vahvempienkin lukkojen pelotevaikutus toimi ainoastaan 55 prosenttiin tutkimukseen osallistuneista murtovarkaista (Hearnden & Magill 2004, viitattu teoksessa Tseloni ym. 2018, 83). Turvalaitteiden murtoja vähentävä vaikutus on havaittu selvästi myös Alankomaissa, jossa uudet rakennusmääräykset astuivat voimaan. Määräysten myötä uusiin rakennuksiin vaadittiin muun muassa entistä paremmin murtautumista kestävätkä ovet sekä ikkunat. Tämän seurauksena näihin rakennuksiin kohdistuvien murtojen määrä väheni jopa neljänneksellä ja murtojen uhriluku maassa tippui 1,2 prosentista 0,8 prosenttiin. (Bjørge 2016, 59.)

Murtohälyttimet. Murtohälyttimien toimivuutta asuntomurtojen ennalta estämisessä on tutkittu paljon. Monien tutkimusten perusteella ne on havaittu toimiviksi, mutta joissain tutkimuksissa ne on havaittu täysin hyödyttömiksi. Tutkimuksissa on myös käynyt ilmi, että murtohälyttimien pelotevaikutus tehoaa useimmiten parhaiten kokemattomampiin murtovarkaisiin. (Tseloni ym. 2018, 82–83.) Ian Hearndenin ja Christine Magillin tekemässä tutkimuksessa murtohälyttimien pelotevaikutus toimi 84 prosenttiin tutkimukseen osallistuneista murtovarkaista (Hearnden & Magill 2004, viitattu teoksessa Tseloni ym. 2018, 82–83). Nick Tilley'n tutkimuksen mukaan murtohälyttimet kuitenkin jopa kasvattavat riskiä joutua murron kohteeksi (Tilley 2015, viitattu teoksessa Tseloni ym. 2018, 83).

Tselonin, Thompsonin ja Tilley'n Englannissa tekemässä tutkimuksessa useimpien murtohälyttimien pelotevaikutukset eivät tehonneet lainkaan haastateltaviin murtovarkaisiin. Syitä tähän oli se, että ulkopuoliset eivät haastateltavien mukaan reagoi hälyttimien ääniin, he tunsivat tiettyjen hälyttimien heikkoudet ja osa heistä osasi jopa kytkeä sellaisen pois päältä. (Tseloni ym. 2018, 68–69.) Muita murtohälyttiimiin liittyviä ongelmia ovat suuret ylläpitokustannukset ja niiden aiheuttavat virheelliset hälytykset. Hälytysten kytkeydyttyä päälle vartijoilla usein kestää saapua paikalle, jolloin murtovarkaat ovat jo ehtineet poistua sieltä. Toisinaan hälyttimien ohittaminen ei vaadi murtovarkailta edes erityistä osaamista. Talojen hälytinjärjestelmät kattavat harvoin kaikkia huoneita ja monesti yläkerran huoneet ovat järjestelmän ulkopuolella. Jossain tapauksissa murtovarkaat ovatkin hyödyntäneet tätä tietoa ja murtautuneet sisään asunnon ylimmän kerroksen kautta, välttämällä näin hälyttimen laukeamisen. Osa varkaista myös pitää hälyttimiä merkinä vauraudesta ja murtautuu sen takia mielellään niillä varustettuihin asuntoihin. (Bjørge 2016, 60, 62–63.) Ranskassa murtohälyttimien havaittiin myös osittain kasvattavan riskiä joutua murron kohteeksi. Ranskan uhritutkimuksen (CVS) perusteella murtohälyttimien vaikutukset kuitenkin vaihtelivat suuresti murtokohteiden mukaan. Murtohälyttimet antoivat siellä hyvän suojan taloille, mutta yksistään ne eivät suojanneet asuinhuoneistoja. Samassa tutkimuksessa myös havaittiin, että Ranskassa pinta-alaltaan yli 100 neliön asuntoihin ja taloihin kohdistui enemmän murtoja kuin tätä pienempiin. (CVS 2007–2015, viitattu teoksessa Tseloni ym. 2018, 268–269.)

Murtohälyttimien määrissä on suuria eroja eri maiden välillä. Euroopan uhritutkimuksen (ICS) tietojen mukaan vuonna 2004–2005 eniten murtohälyttimiä oli Irlannissa, jossa jopa 49 prosentilla kotitalouksista oli murtohälytin. Toisena listauksessa on Englanti ja Wales 42 prosentilla ja kolmantena ovat Uusi-Seelanti ja Pohjois-Irlanti 38 prosentilla. Suomi on listauksessa hyvin alhaalla ja täällä murtohälyttimiä oli ainoastaan 9 prosentilla kotitalouksista. (ICS 2004–2005, viitattu teoksessa Van Dijk ym. 2007, 136.)

Merkit paikallaolosta. Useiden tutkimusten perusteella turvalaitteita paremman suojan asunnolle antavat merkit siitä, että joku on kotona. Tällaisia merkkejä voivat olla esimerkiksi päällä olevat valot asunnon sisällä tai pihalla oleva ajoneuvo. Tämän pelotevaikutuksen on havaittu tehoavan parhaiten kokemattomampiin murtovarkaisiin. (Tseloni ym. 2018, 83.) Oletus siitä, että joku on kotona toimi pelotteena jopa 84 prosentille murtovarkaista Hearndenin ja Magillin tutkimuksessa (Hearnden & Magill 2004, viitattu teoksessa Tseloni ym. 2018, 83). Vastaavavia tuloksia havaittiin myös Cromwellin ja Olsonin tutkimuksessa. Siinä 30:stä tutkimukseen osallistuneesta murtovarkaasta 28 kertoi, että he eivät ikinä tahallisesti murtautuisi asuntoihin, joissa olisi ihmisiä sisällä. Aukkaiden kohtaaminen murreilla oli monien haastateltavien suurin pelko. (Cromwell ym. 2004, 26.)

Ennalta estäminen. Asuntomurtojen ennalta estämiseen on olemassa useita menetelmiä. Näitä ovat esimerkiksi moraalikasvatus, syrjäytymisen vähentäminen, korkean kiinnijäämisriskin ylläpitäminen,

rikostiedustelu- ja analyysitoiminta, murtovarkaisten vangitseminen, rikoksen tuottavuuden vähentäminen, asuntojen murtosuojausten parantaminen sekä murtovarkaisiin vaikuttaminen. Näiden lisäksi asuntomurroista uhreille aiheutuvia haittoja pyritään minimoimaan eri tavoin. (Bjørge 2016, 36, 39, 43, 47, 50, 55, 58, 63, 67.)

Ihmisillä on usein elämässä tilanteita, joissa heillä on mahdollisuus anastaa toisten omaisuutta, mutta suurin osa meistä ei kuitenkaan tee näin. Taustalla vaikuttavat jo nuorena omaksutut moraaliset arvot sekä omatunto. Näiden kehittymiseen vaikuttavat paljon lasta ympäröivien auktoriteettien, kuten vanhempien ja opettajien, antama kasvatusta. Suurin osa rikoksista jätetään tekemättä juuri omatunnon takia, sillä teot koetaan vääriksi. (Bjørge 2016, 36–39.) Monet tekevät rikoksia ainoastaan siksi, että se on heille keino ansaita elanto. Rikoksia voidaan vähentää luomalla tällaisille henkilöille muita laillisia mahdollisuuksia ansaita rahaa. Tarjoamalla heille peruskoulutusta, ammatillista koulutusta sekä pääsyn töihin, voidaan tehokkaasti ennalta estää syrjäytymistä ja sitä kautta vähentää rikollisuutta. (Bjørge 2016, 39–43.) Jossain tapauksissa toimiva keino murtojen vähentämiseksi voikin olla suoraan murtovarkaisiin vaikuttaminen. Aluksi on tärkeä selvittää rikosten taustalla vaikuttavat syyt ja auttaa sitten tämä henkilö takaisin normaaliin elämään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Murtovarkailla voi olla taustalla psykologisia ongelmia, jotka ovat johtaneet syrjäytymiseen. Psykologien ongelmien hoitoon on olemassa erilaisia hoito-ohjelmia. Monilla heistä on myös päihdeongelmia, kuten heroiiniriippuvuutta. Tällaisista ongelmista kärsiville murtovarkaille voidaan tarjota vieroitushoitoja sekä erilaisia huumeriippuvaisille suunnattuja työmahdollisuuksia. Vankilasta vapautuvien henkilöiden osalta on olennaista saada heidät sopeutettua takaisin yhteiskuntaan ja tähän tarkoitukseen on olemassa muun muassa entisten vankien ylläpitämiä apujärjestöjä. (Bjørge 2016, 67–70.)

Osa murroista saadaan estettyä niistä seuraavien rangaistusten aiheuttamalla pelolla. Yksistään teosta mahdollisesti seuraava vankeusrangaistus ei kuitenkaan tehoa, mikäli kiinnijäämisriski on olematon. Poliisi voi vaikuttaa tähän nostamalla murtorikosten selvitysprosentteja sekä lisäämällä valvontaa. Selvitysprosentteja on toisinaan saatu nostettua huomattavasti poliisin murtorikoksiin kohdistuvilla erityisprojekteilla, joissa hyödynnetään tiedustelulla ja analyysilla saatua tietoa. Osa kotien turvalaitteista, kuten valvontakamerat ja murtohälyttimet, lisäävät tekijän kiinnijäämisriskiä ja voivat näin estää murron. (Bjørge 2016, 43–47.) Murtovarkaille langetettavat vankeusrangaistukset ja ulkomailta saapuvien rikollisten maasta karkottamiset ovat tehokkaita, mutta yhteiskunnalle kalliita keinoja murtojen ennalta estämiseksi. Tietyillä alueilla aktiivisesti toimivat murtovarkaat voivat nostaa huomattavasti näiden alueiden murtojen määrää, joten yhdenkin tällaisen henkilön vangitsemisella voi olla merkittävä rikoksia vähentävä vaikutus. Monet murtorikoksista selviävät rikospaikoilta taltioitujen DNA-näytteiden avulla. (Bjørge 2016, 50–55.)

Murtovarkaats tekevät yleensä murtoja yksinkertaisesti saadakseen rahaa eri käyttötarkoituksia, kuten huumausaineiden ostamista, varten. Vähentämällä murtojen tuottavuutta voidaan myös vähentää rikollisten motivaatiota tehdä niitä. Ihmiset voivat esimerkiksi piilottaa rahansa ja arvoesineensä niin, että murtovarkaats eivät pääse niihin käsiksi. Toinen tapa vähentää murtorikosten tuottavuutta on vaikeuttaa anastetun omaisuuden myyntiä. Tämä voi tapahtua esimerkiksi niin, että ihmiset rekisteröivät arvokkaats omaisuutensa, poliisi valvoo tehostetusti käytetyn tavaran myyntiä ja poliisi, tulli sekä posti-toimistot valvovat tavaraliikennettä. (Björger 2016, 55–58.) Murto voidaan monesti vielä estää, vaikka se olisi juuri parhaillaan tapahtumassa. Poliisi voi esimerkiksi saada etukäteen tiedon murrosta rikostiedustelu- ja analyysitoiminnan avulla, mikä mahdollistaa siihen puuttumisen. Jossain tilanteissa rikoksen estäminen ei vaadi poliisilta minkäänlaisia toimenpiteitä, jos esimerkiksi talon omistaja, naapuri tai vartija keskeyttää sen. Murto voi myös keskeytyä muun muassa liiketunnistimella toimivan pihavalon syttyessä päälle tai murtohälyttimen alkaessa soida. (Björger 2016, 47–50.) Yksi hyvin yleinen murtojen ennalta estämisessä käytetty menetelmä on murtautumisen vaikeuttaminen. Tämä voi tapahtua esimerkiksi parantamalla murroille alttiiden kohteiden murtosuojauksia, tekemällä muutoksia rakennusten pihaille ja lisäämällä valvontaa niillä alueilla, joissa murtoja tapahtuu paljon. Talojen pihoilta voidaan esimerkiksi poistaa näköesteitä ja sinne voidaan lisätä valoja, jotta kadulla liikkuvat ihmiset sekä naapurit näkevät, mikäli joku yrittää murtautua sinne. Yksi tehokkaaksi todistettu menetelmä on luoda vaikutelma siitä, että joku on kotona. Tämä saa monet murtovarkaats välttämään sinne murtautumista. (Björger 2016, 58–63.)

Asuntomurroista uhreille aiheutuvat haitat voidaan jakaa taloudellisiin sekä psykologisiin haittoihin ja molempia niistä voidaan vähentää muutamilla tavoilla. Ihmiset voivat ottaa kotivakuutuksia, jotka korvaavat murroista aiheutuneita taloudellisia haittoja. Korvausten saamiseksi sekä anastetun omaisuuden takaisin saamiseksi on omaisuudesta hyvä olla tarkat valokuvat sekä kuitit tallessa. Omaisuuden merkitseminen eri tavoin parantaa myös mahdollisuuksia sen takaisin saamiselle. Uhrien kannalta ongelmallisempia ovat usein teosta heille aiheutuvat psykologiset vaikutukset, kuten turvattomuuden tunne. Psykologisia oireita voi vähentää se, että poliisi ottaa asian vakavasti ja kommunikoi hyvin uhrin kanssa. Näitä oireita vähentävät myös tekijän henkilöllisyyden paljastuminen ja hänelle langetettu vankeusrangaistus. Monissa maissa on olemassa uhrien tukipalveluita, jotka neuvovat, auttavat sekä tukevat uhria eri tavoin. (Björger 2016, 63–67.)

Ongelmat ennalta estämisessä. Asuntomurtojen ennalta estämisessä on kuitenkin olemassa tiettyjä ongelmia. Yhtenä ongelmana on ollut tutkimuksissa havaittu murtojen siirtyminen toiseen kohteeseen. Tämä voi tapahtua esimerkiksi, jos murtovaras ei pysty murtautumaan hyvin murtosuojattuun asuntoon ja siirtyy sen seurauksena toiseen, jossa murtosuojaus on heikompi. Toinen ongelma liittyy murtojen ennalta estämiseksi tehtyjen toimenpiteiden mittaukseen. Ennalta estämiseen käytetään

usein yhtä aikaa erilaisia menetelmiä, mikä vaikeuttaa yhden käytetyn menetelmän vaikutusten arviointia. Näin ollen on vaikea tietää, että mikä menetelmä toimii ja mikä ei. Monet murtojen ennalta estämiseen käytettävät menetelmät, kuten murtohälyttimet asennuksineen ja vuosittaisine tilausmaksuineen, voivat myös olla todella kalliita. Osa tehokkaista menetelmistä, kuten murtovarkaiden vangitseminen, voi tulla hyvin kalliiksi koko yhteiskunnalle. Yhdenkin henkilön vangitsemisella voidaan tietyissä tapauksissa vähentää alueen rikollisuutta merkittävästi, sillä tutkimusten mukaan vain pieni osa rikollisista tekee suuren osa kaikista rikoksista. Toisinaan vangitsemisesta aiheutuvat kulut kuitenkin ylittävät ne kulut, joita rikollinen vapaana ollessaan aiheuttaisi. (Bjørgero 2016, 62, 51, 53.)

6 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Toiminnallisen opinnäytetyön pyrkimyksenä on opastaa, ohjeistaa sekä järjestää alan toimintaa. Työn toteutusmuotoa ei ole tarkkaan rajattu. Se voi olla esimerkiksi ohjeen, kuten perehdyttämisoppaan luominen tai tapahtuman, kuten konferenssin järjestäminen. Työn lopulliseen tuotokseen sisältyy aina jonkinlainen valmis tuote. Toiminnallinen työ tehdään aina jonkun toisen käytettäväksi ja tavoitteena siinä on kohderyhmän henkilöiden osallistuminen toimintaan tai tapahtumaan tai vaihtoehtoisesti tämän toiminnan selkeyttäminen. Toteutusmuodon valintaan vaikuttavat erityisesti opiskelijan koulutusala sekä työn kohderyhmä. Työn kohderyhmän tarkka määrittäminen on tärkeää, sillä se ratkaisee työn sisällön. Olennaista on, että työ pitää sisällään käytännön toteutuksen ja siitä raportoinnin. Hyviä piirteitä tällaiselle opinnäytetyölle ovat käytännönläheisyys sekä työelämälähtöisyys. (Vilkkä ym. 2004, 9–10, 38, 40, 51.) Tämän työn tuotteena on Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille suunnattu koulutusvideo työkalunjälkien taltioimisesta murtopaikalta. Videossa näytetään perusteet murtopaikan tutkinnasta ja sen avulla poliisiopiskelijat pystyvät harjoittelemaan näiden taltiointien tekemistä.

Ammattikorkeakoulun tarjoama koulutus valmistaa opiskelijaa työelämää varten, jotta opiskelija pystyy siellä toimimaan alansa asiantuntijatehtävissä ja tuntee alansa liittyvän tutkimuksen perusteet. Opinnäytetyössä opiskelijan edellytetäänkin osoittavan, että hän hallitsee alansa keskeisimmät tiedot ja taidot. Koulutuksen tavoitteena on etenkin antaa opiskelijalle hyvä ammattitaito, mikä parantaa valmistumisen jälkeen hänen työllistymismahdollisuuksiaan alalla. Hyvän opinnäytetyöaiheen avulla opiskelija pystyy luomaan yhteyksiä työelämään ja syventämään omaa tietotaitoaan aiheen osalta. Toiminnallinen työ tehdään pääsääntöisesti jollekin toimeksiantajalle, joka voi olla esimerkiksi työnantaja. Toimeksi annettujen töiden aiheissa korostuvat ajankohtaiset työelämän tarpeet sekä käytännönläheisten ongelmien ratkaiseminen. (Vilkkä ym. 2004, 10, 16, 17.) Tämän työn toimeksiantajana on Poliisiammattikorkeakoulu. Työkalunjälkien taltioimisesta tekemäni koulutusvideo tulee opetuskäyttöön poliisin peruskoulutukseen sisältyvälle teknisen tutkinnan osajaksolle. Teknisen tutkinnan opetuksessa on aiemmin käytetty tähän aiheeseen liittyen lyhyttä koulutusvideota, jossa näytetään

ainoastaan perusteet murtojälkien taltiointiin tarkoitetun silikonimassan käytöstä. Tämän tilalle haluttiin kuitenkin uusi koulutuspainotteisempi video, jossa työkalunjälkien taltiointi käytäisiin tarkemmin kokonaisuutena läpi.

Toiminnallinen oppinäytetyö eroaa tutkimuksellisesta työstä siinä, että toiminnallisessa työssä ei pääsääntöisesti esitellä tutkimusongelmaa, eikä tutkimuskysymyksiä. Siinä ei tarvitse myöskään käyttää aineiston hankintaan tutkimuksellisia menetelmiä, kuten haastatteluja tai lomakekyselyitä. Pelkkä tuotteen luominen tai tapahtuman järjestäminen ei yksistään riitä, vaan toiminnalliseenkin työhön tulee sisältyä tietoperustaa sekä teoreettinen viitekehys. Siihen sisältyy raportti, jossa esitellään työprosessi, saadut tulokset ja johtopäätökset sekä arvioidaan työn aikana tapahtunutta oppimista. Raportissa opiskelija perustelee työssä tekemänsä valinnat, siinä saadut tulokset sekä oman luotettavuutensa oppinäytetyön tekijänä. Raportin lisäksi työ sisältää kohderyhmälle suunnatun produktin eli tuotoksen, jonka sisältämä teksti eroaa monilla tavoin raportin tekstistä. Produktin tekstin tyyliin ja sanavalintoihin vaikuttavat sen kohde- ja käyttäjäryhmä. Vaikka produkti itsessään on jo olennainen osa oppinäytetyötä, toiminnallisessa työssä on myös tärkeää produktin ja raportin välinen yhteensopivuus. (Vilka ym. 2004, 30, 41, 57, 65, 67, 80, 83.)

7 KOULUTUSVIDEO MURTOJÄLKIEN TALTIOIMISESTA

7.1 Koulutusvideoiden edut

Poliisiammattikorkeakoulun teknisen tutkinnan opetuksessa hyödynnetään lähiopetuksen lisäksi paljon koulutusvideoita. Näiden videoiden avulla opiskelijat pystyvät oppimaan eri aiheista tarvittavat perusteet ennen niihin liittyviä oppitunteja. Tämä mahdollistaa sen, että lähiopetuksessa ei kulu niin paljon aikaa perusasioiden opetteluun, vaan siinä voidaan keskittyä paremmin esimerkiksi tiettyjen suoritteiden harjoitteluun. Nämä videot on sijoitettu koulun Moodle-alustalle, ja ne ovat jatkuvasti opiskelijoiden katsottavissa.

Olen itse havainnut koulutusvideot oppimisen kannalta todella hyödyllisiksi. Ne luovat hyvän pohjan uuden asian opettelemiselle ja niiden katsominen on nopeaa sekä vaivatonta. Teknisen tutkinnan suoritteiden kunnolla oppiminen vaatii kuitenkin myös konkreettista harjoittelua. Videoiden avulla eri suoritteiden harjoitteluun pystytään toteuttamaan oikeita tekniikoita ja menetelmiä käyttäen. Näin vältetään väärin oppimiselta. Minulle ehdotettiin koulutusvideon tekemistä murtojälkien taltiointisesta ja suostuin ehdotukseen, sillä aihe kiinnostaa minua ja uskon, että videosta voi olla hyötyä muille opiskelijoille.

7.2 Koulutusvideot älykkyyden ja oppimispsykologian näkökulmista

Ihmisten älykkyys on ollut jo pitkään tutkimusten kohteena. Yhdysvaltalainen psykologi Howard Gardner kehitti vuonna 1983 moniälykkyysteorian, jonka mukaan ihmisten älykkyys voidaan jakaa eri luokkiin. Gardner jakoi teoriassaan aluksi ihmisten älykkyydet viiteen eri luokkaan, joita ovat visuaalisspatiaalinen, keholliskinesteettinen, musikaalinen, interpersoonallinen sekä intrapersoonallinen älykkyys. Hän on tutkimuksensa kehittyessä lisännyt vuosien aikana listaan uusia älykkyyden lajeja. Näitä ovat loogismatemaattinen, kielellinen, naturalistinen sekä hengellinen älykkyys. Hengellisen älykkyyden olemassaoloa Gardner ei ole kuitenkaan pystynyt vielä täysin todistamaan. (Gardner, 2011, 12, 14, 36, 77, 136.)

Osa poliisiopiskelijoista voi olla jo luonnostaan taitavia tekniseen rikostutkintaan liittyvissä asioissa ja tekemässäni koulutusvideossa näytettävät suoritukset onnistuvat heiltä ilman ongelmia ja kerrotut teoria-asiat jäävät hyvin heidän mieleensä. Joillekin opiskelijoille nämä suoritukset kuitenkin tuottavat enemmän vaikeuksia ja videossa käsiteltävien asioiden ymmärtäminen on haastavampaa. Tämä selittyy osittain sillä, että joillain ihmisillä tietyt älykkyyden piirteet korostuvat enemmän kuin toisilla. Joistain älykkyyden piirteistä on myös hyötyä teknisessä rikostutkinnassa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi visuaalisspatiaalinen sekä keholliskinesteettinen älykkyys. Visuaalisspatiaalisesti älykäs henkilö pystyy havainnoimaan ympäristöään tarkasti ja luomaan mieleensä uudestaan kuvan aiemmin tehtyjen havaintojen perusteella (Gardner, 2011, 182). Keholliskinesteettisesti älykäs henkilö pystyy käyttämään kehoaan ja hallitsemaan sen liikkeitä taitavasti sekä käsittelemään erilaisia esineitä taidokkaasti (Gardner, 2011, 218).

Älykkyyden lisäksi myös ihmisten kykyä oppia asioita eri tavoin on tutkittu jo pitkään. Vuonna 1992 Uudessa-Seelannissa koulutarkastajana toiminut Neil D. Fleming ja opettajien kouluttajana toiminut Colleen E. Mills julkaisivat tutkimuksen, jossa he esittelivät VARK-oppimismallin (Fleming & Colleen 1992). Tässä oppimismallissa oppilaat jaetaan neljään eri kategoriaan, joita ovat Visuaalinen (V), Auditivinen (A), kielellinen (R) sekä kinesteettinen (K). Visuaalinen oppija oppii parhaiten näkemällä asiat, auditivinen oppii parhaiten kuuntelemalla, kielellinen oppii parhaiten lukemalla tai kirjoittamalla ja kinesteettinen oppii parhaiten itse tekemällä ja kokeilemalla. (Fleming 1995, 1, 2.)

Erään tutkimuksen mukaan asioiden muistamiseen vaikuttaa paljon se, mitä kautta tieto niistä on omaksuttu. Tutkimuksessa on havaittu, että kun ihmisille näytetään sanoja tai kuvia samoista asioista, muistavat he kuvat jälkeenpäin huomattavasti sanoja paremmin. Sama ilmiö toistuu myös, kun sanat ja kuvat yhdistetään opetusvaiheessa. Opeteltävien asioiden, kuten tiettyjen kuvien ja sanojen, toistuva ja monivaiheinen kognitiivinen prosessointi saa aikaan sen, että tiedot siirtyvät osaksi ihmisen pitkäkestoista muistia. Opetuksessa tulisikin luoda sellaiset kokonaispuitteet, joissa oppiminen on mahdollisimman tehokasta. (National Research Council 2004, 145–146.)

Uusien asioiden oppimisessa asiantuntijoiden ja aloittelijoiden välillä on merkittävä ero. Tämä johtuu siitä, miten tiedot oppimisvaiheessa järjestetään ja kuinka niitä hyödynnetään. Asiantuntijat pystyvät järjestämään nämä tiedot paremmin ja keskittyvät opiskellessaan laajojen kokonaisuuksien ymmärtämiseen. He pystyvät myös palauttamaan takaisin mieleen aiemmin opitut tiedot suhteellisen vaivattomasti. Riippumatta siitä, että onko henkilö alansa asiantuntija vai ei, lisää harjoitus silti aina oppimista. Tämä perustuu tutkimukseen, jossa havaittiin, että vaativissa ympäristöissä saatujen kokemusten määrät vastasivat aivoihin tulleiden rakenteellisten muutosten määriä. (National Research Council 2004, 62–63, 146.)

Tekemäni koulutusvideo on suunniteltu edellä mainittu VARK-oppimismalli sekä muut oppimispsykologian perusteet huomioiden, jotta siinä opetetut asiat jäisivät mahdollisimman hyvin opiskelijan mieleen. Se sisältää liikkuvaa kuvaa, valokuvia, tekstiä sekä puhetta. Videossa näytetyt suoritteet on selitetty mahdollisimman yksinkertaisesti ja olennaiset asiat on perusteltu tarkasti.

7.3 Videon toteutus

Suunnittelu, valmistelu ja käsikirjoitus. Keskustelin videon ja raportin toteutuksesta ohjaajieni kanssa opinnäytetyöseminaarissa. He ehdottivat, että video voisi olla osittain tyyliään elokuvamainen. Siinä ei näytettäisi ainoastaan murtopaikan tutkimista, vaan se sisältäisi myös itse murtautumisen ja siitä aiheutuneet murtojäljet. Tällä tavoin videosta tulisi mahdollisesti katsojilleen mielenkiintoisempi ja mieleenpainuvampi. Siinä näytettävä rikospaikkatutkiminta myös vastaisi enemmän todellisuutta, joten katsojien olisi helpompi siirtää sen kautta opitut asiat osaksi heidän työelämäänsä.

Pyysin seminaarin jälkeen Polamkilta lainaan videota varten tarvittavat teknisen rikostutkiminnan välineet ja hain ne heti luvan saatuaani. Seuraavaksi vuorossa oli sopivan kuvauspaikan valitseminen. Kriteereitä tälle paikalle oli, että sinne on mahdollista tehdä murtojälkiä ja se on suojassa ulkopuolisten henkilöiden katseilta. Kuvauspaikaksi valikoitui lopulta vanhempinen talon takapiha ja murtojälkien tekemiseen valittiin kellariin johtava ulko-ovi.

Ennen kuvausten aloittamista kuvauspaikalle täytyi tehdä autenttisen näköisiä murtojälkiä. Helpoiten tämä olisi varmasti onnistunut konkreettisesti murtamalla kellarin ovi. Se olisi kuitenkin tämän seurauksena vaurioitunut, joten sen murtaminen ei tullut kyseeseen. Sain luvan tehdä oveen keinotekoisesti pieniä murtojälkiä. Tutkin vanhaa ulko-ovea ja havaitsin, että siinä oli jo onneksi vähän vanhoja naarmuja ja muuta kulumaa. Aloitin jälkien tekemisen raaputtamalla oven sivupinnasta ja karmista maalia pois veitsen terällä. Tämän jälkeen ruuvasin auki pintalukon kiinnitysruuvit sekä oven vastaraudan ruuvit. Lopuksi asettelin maahan oven ja lukon osia sekä yhden ruuvimeisselin. Lopputuloksesta tuli mielestäni oikeaan murtopaikkaan verrattuna yllättävän aidon näköinen.

Alkuvalmisteluiden jälkeen aloin kirjoittaa videon käsikirjoitusta. Kirjoitin aluksi murtautumiseen ja rikospaikalta pakenemiseen liittyvät kohtaukset, joiden jälkeen kirjoitin rikospaikkatutkintaan keskittyvät kohtaukset. Suunnittelin rikoksesta sellaisen, että se tapahtuu mahdollisimman yleistä murtautumistapa käyttäen ja siinä anastettu omaisuus on sellaista, jota asuntomurroilla usein anastetaan. Suunnittelin rikospaikkatutkinnan kohtauksista sellaiset, että niissä näytetään murtojälkien taltiointi vaiheittain ja käydään läpi tärkeät rikospaikalla huomioitavat asiat.

Käsikirjoituksen valmistuttua tarvitsin videota varten yhden henkilön näyttelemään murtovarasta ja tähän roolin suostui isäni. Valitsin tätä roolia varten hänelle sopivat asusteet ja välineet. Hän puki kuvauksia varten päälleen tummat housut, paksun moottoripyörätakin, mustat nahkahansikkaat, mustan pipon sekä aurinkolasit. Hän laitoi mustan repun selkäänsä ja otti käteensä sorkkaraudan. Lopputuloksesta tuli hyvin stereotyyppisen murtovarkaan näköinen, mikä oli tarkoituskin. Keräsin vielä rekvisiitaksi erilaisia elektroniikkalaitteita, jotka murtovaras anastaisi videossa.

Kävin ennen kuvauksia läpi asuntomurtoihin, lukituksiin, tekniseen tutkintaan sekä työkalunjälkien taltiointiin liittyvää teoriaa, tutkimuksia sekä valokuvia. Hyödyllistä tietoa löytyi muun muassa muutaman Polamkin kurssin materiaaleista, KRP:n rikosteknisen laboratorion (RTL) ohjeistuksista, kirjallisuudesta sekä silikonimuotovalospakkauksen sisältämästä käyttöohjeesta. Hyödynsin suunnitteluvaiheessa myös paljon poliisikoulutuksessa ja työharjoittelussa teknisestä tutkinnasta oppimiani asioita. Suunnittelin videosta sellaisen, että siinä näytetään kaikki aiheeseen liittyvät olennaiset ja tärkeät asiat.

Kuvaus ja äänittäminen. Aloitin käsikirjoituksen valmistuttua kuvaukset kesäkuussa 2021, jolloin kuvasin suurimman osan materiaalista. Otin kuitenkin vielä elokuussa muutaman valokuvan ja videoklipin, jotka halusin lisätä videoon. Kaikki videot ja valokuvat otettiin Nikon D5000 järjestelmäkameralla ja suurin osa materiaalista kuvattiin jalustaa käyttäen. Kaikissa kohtauksissa jalustan käyttäminen ei kuitenkaan ollut mahdollista, vaan osa niistä kuvattiin käsin. Koulutusvideon kannalta on hyvin tärkeää, että siinä näytetyt suoritteet on tehty oikealla tekniikalla. Keskityinkin kuvauksissa työkalunjälkien taltioinnin ja muun rikospaikkatutkinnan kohdalla erityisesti siihen, että tein ne oikeaoppisesti, noudattamalla ohjeistuksia ja hyödyntämällä koulutuksessa oppimiani asioita.

Kuvasin aluksi muutamana päivänä rikospaikkatutkintaan liittyviä kohtauksia. Näyttelin itse näissä kohtauksissa ja kuvaukset tapahtuivat valoisan aikaan, aamu- ja iltapäivisin. Niissä näytetään suojavausteiden käyttäminen, rikospaikan valokuvaaminen, murrosta aiheutuneet jäljet, murtojälkien etsiminen ja taltiointi eri menetelmillä sekä lukituksen testaaminen. Kuvasin myöhemmin vielä murtautumiseen, murtovarkaan kiinnijäämiseen sekä murtovälineen taltiointiin liittyvät kohtaukset. Ne kuvattiin ilta- ja yöaikaan ja niissä näytteli myös isäni. Kohtaukset sisältävät oven vääntämisen sorkka-

raudalla, rikospaikalta poistumisen, murtovarkaan pysäyttämisen liikenteessä sekä murtovälineen taltioimisen. Poistumis- ja pysäytyskohtausten kuvauksissa käytettiin autoani ja siirsin sinne rekvisiitaksi sorkkaraudan sekä murrossa anastetut tavarat. Videon sisältämästä rikospaikkatutkinnasta sekä epäillyn pysäyttämisestä oli tarkoitus luoda mahdollisimman todenmukainen vaikutelma. Tätä kuitenkin vaikeutti se, että minulla ei enää työharjoittelun päätyttyä ollut käytössä poliisivaatteita ja en voinut käyttää poliisiautoa, sillä en kuvannut videota Poliisiammattikorkeakoulun alueella. Kuvaukset eivät myöskään edenneet aivan alkuperäisen käsikirjoituksen mukaan, vaan osa kirjoitetuista kohtauksista jätettiin kokonaan kuvaamatta ja idea muutamiin kohtauksiin syntyi vasta kuvaushetkellä.

Siirsin aina kuvauspäivien päätyttyä kuvat ja videot tietokoneelle tarkempaa tarkastelua varten. Poistin tässä kohtaa epäonnistuneet versiot. Lisäsin myöhemmin muutamaa kuvaan tekstiä ja rajasin niitä Adobe Photoshop -kuvankäsittelyohjelmalla. En kuitenkaan muokannut kuvia mitenkään muuten, sillä niiden on tarkoitus esittää rikospaikkakuvia ja oman kokemukseni mukaan rikospaikalta otetut kuvat harvoin ovat täydellisiä. Yleisiä ongelmia olivat kuvien ja videoiden ylivalottuminen kirkkaan auringonvalon seurauksena sekä niiden epätarkkuus. Monet videoklipit myös epäonnistuivat, koska en onnistunut jossain tietyissä suoritteissa toivomallani tavalla. Otinkin kokonaisten kuvauspäivien lisäksi yksittäisiä valokuvia ja videoita uudestaan vielä useina eri päivinä. Kuvasin muutamana päivänä paljon materiaalia myös toisella videokameralla. Kuvien ja videoiden siirtäminen koneelle tästä vanhasta kamerasta ei kuitenkaan valitettavasti onnistunut ja epäonnekseni kaikki kamerassa oleva materiaali poistui.

Kuvausten päätyttyä oven ja lukon osat ruuvattiin takaisin paikoilleensa. Oven murtosuojauksessa havaittiin kuvausten yhteydessä pieniä puutteita. Vastarauta oli hyvin kulunut ja koostui kahdesta osasta, joista toinen ei ollut millään tavalla kiinni. Vastarauta ja pintalukko olivat kiinni hyvin lyhyillä sekä ruostuneilla ruuveilla. Oven karmiin asennettiin uusi vahvempi vastarauta ja kaikki osat kiinnitettiin uusilla pidemmillä ruuveilla.

En puhunut vielä kuvausvaiheessa videoilla mitään, sillä äänittäminen kuvaamisen yhteydessä olisi varmasti ollut melko haastavaa ja äänenlaatu pihalla huono. Aloitin puheen äänittämisen vasta elokuvan lopussa, kun loputkin kuvaukset oli saatu onnistuneesti tehtyä. Kirjoitin aluksi paperille muutamia kuvaamiini videoklippeihin ja valokuviin liittyviä pääkohtia, joista minun oli tarkoitus puhua. Tämän jälkeen äänitin puheeni Olympus LS-P4 stereotallentimella. Kuten kuvauksetkaan, äänityskään ei onnistunut täysin yhdellä kerralla. Jouduin äänittämään paljon uudestaan ja poistamaan pieleen menneitä äänitallenteita.

Editointi. Äänitysten päätyttyä oli viimein vuorossa videon editointi. Editoin videot elo-syyskuun vaihteessa Adobe Premiere Pro -videonmuokkausohjelmalla. Lisäsin videoon ottamieni valokuvien, vi-

deoklippien ja puheen lisäksi musiikkia sekä äänitehosteita elävöittämään sitä ja tekstiä selkeyttämään sekä rytmittämään sitä. Hankin tämän tekijänoikeusvapaan musiikin YouTubeista ja ostin äänitehosteet Artlist.io palvelusta. Videon editoinnissa yhtenä suurena haasteena oli puheen sovittaminen kuvaamaani materiaaliin. Äänityksissä tuli niin paljon puhetta suhteessa kuvaamieni videoiden keston ja valokuvien määrään, että jouduin lisäämään videoon muutamia netistä hankkimiani videoklippejä. Ostin nämä videoklipit Artgrid.io nimiseltä palvelulta, joka luo tekijänoikeusvapaata materiaalia kaikkien käyttöön. Ne ovat kuitenkin videossa vain täytteenä ja erottuvat selvästi itse kuvaamastani materiaalista. Artgridi:sta hankitut videoklipit näkyvät kohdissa 3:54–4:06, 9:28–9:38 ja 10:55–11:23.

Videossa vuorottelevat rikostapauksen elokuvamainen ja osittain humoristinenkin tyyli sekä koulutusvideon asiallinen ja selkeä tyyli. Video alkaa murtautumisesta ja päättyy murtovarkaan kiinnijäämiseen sekä murtovälineen taltioimiseen. Suurin osa videosta koostuu rikospaikkatutkinnasta, jossa eri taltioinnit ja suoritteet näytetään vaihe kerrallaan. Editoinnilla videosta oli tarkoitus tehdä sellainen, että se ei kestä liian kauan, mutta sisältää silti kaikki tärkeimmät aiheeseen liittyvät asiat. Videon lopulliseksi kestoksi tuli noin 12 minuuttia ja sen resoluutio on 1920x1080. Murtojälkien taltioimisesta olisi riittänyt puhetta paljon enemmänkin, mutta silloin videosta olisi tullut liian pitkä koulutustarkoitukseen käytettäväksi.

7.4 Videosta saatu palaute ja korjausehdotukset

Palautetta tekemästani koulutusvideosta antoivat Poliisiammattikorkeakoulussa tekniikan opettajina toimivat Pia Käki, Kari Koppanen sekä Heli Jalander. Videota pidettiin pääosin hyvin toteutettuna, mutta siitä löydettiin kuitenkin muutamia asiavirheitä. Se sai myös hieman kritiikkiä pitkästä kestoistaan ja palautteen mukaan joitain kohtia siinä olisi voitu tiivistää.

Videossa näytetään lavastetulta murtopaikalta otettuja valokuvia, jotka esittävät ikään kuin paikalla olleen poliisipartion ottamia rikospaikkakuvia. Palautteessa esiin nousseita ongelmia näiden valokuvien osalta oli kauempaa otettavan yleiskuvan puuttuminen sekä lukon teljen jääminen varjoon, minkä seurauksena siinä olevat yksityiskohdat eivät näkyneet kuvissa kunnolla.

Videolla näytettävissä taltioinneissa havaittiin myös muutamia virheitä. Murtovälineen taltioinnin sisältävä kohtaus sai kritiikkiä siitä, että sorkkarautaa ei taltioitu virallisen ohjeistuksen mukaisesti sinettipussiin. Tämä johtui siitä, että kuvaushetkellä käytössäni oli valitettavasti vain pieniä sinettipusseja, joihin sorkkarauta ei mahtunut. Kuvasin suurimman osan videoista kuumimpaan kesäaikaan, minkä takia olin pukeutunut lyhythihaiseen paitaan. Pukeutumiseni katsottiin ongelmalliseksi, sillä käyttämästäni suojakäsineistä ja suusuojasta huolimatta ihoa oli paljon näkyvillä, mikä mahdollistaa ihosolukon varisemisen taltioitaviin näytteisiin. Kritiikkiä tuli myös siitä, että videolla ei näytetty DNA-tahranäytteiden ottamista taltioitavasta murtovälineestä ja maassa olevien lukon osien taltiointia ei

neuvottu riittävästi. Videossa olisi palautteen mukaan voitu puhua myös maali- ja lasinäytteiden ottamisesta.

7.5 Videoon tehdyt muutokset

Otin saamani palautteen jälkeen kuvauspaikalta muutaman yleiskuvan, lähestymiskuvan sekä lähikuvan, jotka lisäsin videoon. Hankin myös uusia kuvauksia varten lisää eri kokoisia sinettipusseja. Kuvasin uuden kohtauksen, jossa näkyy lukon osan taltiointi. Kuvasin myös uudestaan murtovälineen taltiointikohtauksen, jossa tällä kertaa laitan sorkkaraudan isoon sinettipussiin. Pukeuduin uusia kohtauksia varten paremmin ihoa peittävään vaatekseen.

Kuvausten lisäksi äänitin puhetta muutamiin kohtauksiin. Neuvon lukon osien taltioinnin uudella videolla paremmin ja mainitsen myös maalinäytteen ottamisen. DNA-näytteiden ottamista en videoon kuitenkaan sisällyttänyt, sillä se olisi lisännyt videon kestoa entisestään ja aiheesta on Poliisiammattikorkeakoulun Moodlessa jo koulutusvideo. Äänitin uuteen videoon kuitenkin puhetta, jossa selitän, että murtovälineestä tulisi ottaa DNA-näyte. Näiden korjausten lisäksi muutin muutaman valokuvan paikkaa videossa, muokkailin tekstejä ja poistin puheesta sanoja. Videon kestoa en pystynyt lyhentämään, sillä lisäsin siihen uusia videoklippejä, valokuvia ja äänityksiä saamieni korjausehdotusten myötä. Tiivistin kuitenkin uuden materiaalin niin, että videon kesto ei kasvanut merkittävästi.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Pohdinta

Työkalunjälkien taltioinnin merkitys. Murtojälkien taltiointi silikonimuotovaloksella ei ole niin yleinen menetelmä kuin esimerkiksi DNA-näytteiden ottaminen, mutta murtopaikkojen tutkinnassa sillä on erittäin tärkeä rooli. Vaikka rikospaikalta löydettäisiin tekijän DNA:ta, voi hän silti kiistää olleensa paikalla vedoten jollain muulla tavalla tapahtuneeseen DNA:n siirtymään. Hän voi myös myöntää olleensa paikalla, mutta kiistää syyllistyneensä itse rikokseen. Tämä voi tulla kyseeseen esimerkiksi murtopaikalla, jossa tekijän DNA:ta löydetään rakennuksen ulkopuolelta.

Henkilön tuomitseminen rikoksesta edellyttää, että hänen syyllisyydestään ei jää varteenotettavaa epäilyä. Epäillyn DNA:n löytyminen rikospaikalta voi edistää asian esitutkintaa huomattavasti. Oikeudenkäynnissä kuitenkin kokonaisuus ratkaisee lopputuloksen, eikä yksittäinen todiste usein riitä. Tilanne voi kuitenkin muuttua täysin, mikäli murtopaikalta taltioidun DNA:n lisäksi epäillyn hallusta löydetään murtojälkiä vastaava työkalu.

Murtojälkien taltiointi eri menetelmillä kannattaa näin ollen tehdä aina, kun se vain on mahdollista. Lisäksi on syytä muistaa, että se ei rajoitu pelkästään murtorikoksiin, vaan se voi tulla kyseeseen myös

henkirikosten tai muiden vakavien rikosten kohdalla. Murtojäljet yksistään todisteena ovat hyödyttömät, ellei niiden aiheuttanutta työkalua löydetä. Tällaisen rikoksen esitutkinnassa kannattaakin keskittyä jälkien lisäksi murtovälineen etsimiseen. Epäillyn hallusta löydetty työkalu on syytä ottaa haltuun ja takavarikoida aina, kun perusteet tälle on olemassa.

Tutkimukset asuntomurroista. Materiaalia tähän työhön etsiessäni havaitsin, että asuntomurtoja on tutkittu Suomessa vasta hyvin vähän. Löysin kuitenkin aiheesta useita ulkomaalaisia tutkimuksia, joista suurin osa on tehty joko Englannissa tai Yhdysvalloissa. Osassa näistä tutkimuksista on saatu selville merkittävää tietoa murtoavarkaiden toiminnasta ja nämä maat ovat myös hyödyntäneet tätä tietoa murtorikosten ennalta estämisessä. Näiden tutkimusten tuloksia on todennäköisesti hyödynnetty myös Suomessa, mutta kotimaisista tutkimuksista olisi varmasti meille enemmän hyötyä.

Murtoavarkaiden toiminta eri maissa ei välttämättä eroa toisistaan paljon, sillä esimerkiksi tieto erilaisista murtautumistavoista kulkeutuu nykyään nopeasti internetin välityksellä. Globalisaatio ja maiden väliset sopimukset, kuten Schengenin sopimus, ovat osaltaan vaikuttaneet rikollisuuden laajempaan leviämiseen maailmassa. Suuren osan Suomen asuntomurroista tekevätkin tänä päivänä ulkomailta saapuvat rikollisryhmät. Nämä tekijät ovat voineet vaikuttaa siihen, miksi asuntomurtoja ei ole katsottu tarpeelliseksi tutkia Suomessa laajemmin.

Eri maissa tapahtuvissa murtorikoksissa on silti aina eroja, eikä ulkomailla tehtyjen tutkimusten tuloksia voida täysin rinnastaa Suomeen. Maiden välillä on eroja esimerkiksi arkkitehtuurissa, kodin turvalaitteissa, poliisitoiminnassa, lainsäädännössä, kulttuurissa, ihmisissä sekä monissa muissakin asioissa. Tällaiset tekijät voivat vaikuttaa siihen, miten paljon murtorikoksia eri maissa tapahtuu ja miten ne tehdään. Tehokkaan ennalta estämisen mahdollistamiseksi asuntomurroista olisi mielestäni hyvä olla enemmän kotimaisia tutkimuksia.

Osa tässä työssä käyttämistäni tutkimuksista on suhteellisen vanhoja, sillä uudempia tutkimuksia näistä aiheista ei ole vielä tehty. Päätin kuitenkin sisällyttää tähän työhön myös muutaman vanhemman tutkimuksen, sillä niiden tulokset eivät todennäköisesti muuttuisi merkittävästi, vaikka ne toteutettaisiinkin nyt uudelleen. Kaikista käsittelemistäni aiheista, kuten erilaisista murtautumistavoista, ei löytynyt paljoakaan ajankohtaista tietoa luotettavista lähteistä. Murtautumistapojen kohdalla tämä voi kuitenkin liittyä siihen, että tällaista tietoa ei haluta jakaa julkisesti, sillä on olemassa riski, että rikolliset voisivat hyödyntää tätä tietoa rikoksia tehdessään.

Tekemäni koulutusvideo suuntautuu murtojälkien tutkimiseen, kun rikos on jo tapahtunut. Tällaisten rikosten ennalta estäminen on kuitenkin aina tavoitellumpi asia. Se ei aina vaadi edes kovin merkittäviä toimenpiteitä. Ihmisiä voidaan esimerkiksi ohjeistaa parantamaan kotiensa murtosuojauksia eri tavoin. On tutkittu, että pieni osuus ihmisistä tekee suuren osa kaikista rikoksista, joten joihinkin murtoavarkaisiin kohdistuvilla ennalta estävillä toimilla voi olla merkittävä rikoksia vähentävä vaikutus.

Ennen tämän työn tekemistä en tiennyt asuntomurroista ja murtojälkien taltioimisesta paljoakaan. Olin käynyt muutamilla murtopaikoilla työharjoitteluni aikana ja oppinut myös jotain näistä aiheista poliisikoulutuksessa. Tätä opinnäytetyötä tehdessäni perehdyin kuitenkin näihin asioihin paljon ja koen oppineeni niistä merkittävästi.

8.2 Jatkotutkimusaiheet

Koulutusvideon kuvauksia valmistellessani päätin tehdä keinotekoisia murtojälkiä yhteen oveen. Tajuusin kuitenkin, että en tiennyt tarkalleen, miltä sorkkaraudalla aiheutetut jäljet tyypillisesti näyttävät. Vastaus tähän löytyi lopulta internetistä. Murtopaikkoja tutkittaessa poliisiin tulisi mielestäni pystyä murtojälkien perusteella arvioimaan sitä, millaisella työkalulla ne on aiheutettu. Näin tiedettäisiin paremmin esimerkiksi kotietsinnällä, että minkälaista työkalua ollaan etsimässä. Tästä aiheesta voisi tehdä opinnäytetyön, jossa murtauduttaisiin ovien kautta erilaisilla murtovälineillä ja vertailtaisiin myöhemmin kunkin työkalun aiheuttamia jälkiä. Tutkimus voitaisiin toteuttaa esimerkiksi Polamkin harjoituskaupungin rakennuksissa.

Suomen rikostilastoja tutkiessani havaitsin, että tiettyjen rikostyyppien määrät ovat laskeneet viimeisen kahden vuoden aikana merkittävästi ja joidenkin osalta on tapahtunut kasvua. Näihin muutoksiin ovat todennäköisesti osaltaan vaikuttaneet vallitseva koronapandemia ja siitä aiheutuneet seuraukset, kuten matkustusrajoitukset ja lisääntynyt työttömyys. Koronapandemian vaikutus asuntomurtojen määriin olisi ajankohtainen ja mielenkiintoinen tutkimusaihe, josta ei ole vielä tehty opinnäytetyötä.

Olen käsitellyt tässä työssä työkalunjälkien taltioimista ja sen merkitystä murtorikosten selviämisen kannalta. Aiheesta ei ole kuitenkaan vielä tehty Suomessa tutkimusta. Tästä voisi tehdä opinnäytetyön, jossa tutkittaisiin murtojälkien taltioimisen vaikutusta murtorikosten selvitysprosentteihin.

LÄHTEET

ABLOY: Turvaa perheesi ja omaisuutesi, luettavissa: <https://www.abloy.com/fi/suunnittelijoille-ja-valmistajille/tietoa-lukituksesta/turvallinen-koti/>, luettu 10.8.2021.

ASSA ABLOY 2020: Annual report, luettavissa: <https://www.assaabloy.com/group/en/investors>.

Brookman, Fiona & Maguire, Mike & Pierpoint, Harriet & Bennet, Trevor 2010: Handbook on Crime, Cullompton, Devon, Willan Publishing.

Bjørgero, Tore 2016: Preventing Crime: A Holistic Approach, New York, Palgrave Macmillan.

Calder Security: How do locksmiths open doors?, luettavissa: https://www.caldersecurity.co.uk/how-do-locksmiths-open-doors/#Bump_keys, luettu 10.8.2021.

Cromwell, Paul & Olson, James 2004: Breaking and Entering: Burglars on Burglary, Belmont, Wadsworth Thomson Learning.

Danielsson, Petri 2020: Rikollisuustilanne 2019, rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa, luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/320755/Katsauksia_42_Rikollisuustilanne_2019_2020.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Fleming, Neil & Colleen Mills 1992, Not Another Inventory, Rather a Catalyst for Reflection, luettavissa: https://vark-learn.com/wp-content/uploads/2014/08/not_another_inventory.pdf.

Fleming, Neil 1995: I'm different; not dumb. Modes of presentation (VARK) in the tertiary classroom. Luettavissa: https://vark-learn.com/wp-content/uploads/2014/08/different_not_dumb.pdf.

Frände, Dan & Matikkala, Jussi & Tapani, Jussi & Tolvanen, Matti & Viljanen, Pekka & Wahlberg, Markus 2018: Keskeiset rikokset. Helsinki, Edita.

Gardner, Howard 2011: Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. New York, Basic Books.

Gers, Eemil 2018: Sata vuotta teknistä rikospaikkatutkintaa: elämyksellinen työpaja poliisimuseolle. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

HE 66/1988: Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.

HE 184/1999: Hallituksen esitys Eduskunnalle yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien rangaistussäännösten uudistamiseksi.

HE 17/2001: Hallituksen esitys Eduskunnalle terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia koskevien rikoslain säännösten uudistamiseksi ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.

Himberg, Kimmo 2002: Tekninen rikostutkinta. Johdatus forensiseen tieteeseen. Helsinki, Edita Oyj.

Hyvinkään Turvalukko Oy: Takalukitus, luettavissa: <http://www.hyvinkaanturvalukko.fi/content/fi/1/20148/Takalukitus.html>, luettu 10.8.2021.

Juvonen, Jaana 2007: Avaimen arvoinen. Abloy 100 vuotta. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

Lähteenmäki, Lauri 2018: 33 aluetta, joilla tapahtuu Suomessa eniten asuntomurtoja, Uutisartikkeli, luettavissa: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005615587.html>. Luettu 25.8.2021.

Manaugh, Geoff 2016: A Burglar's Guide to the City, New York, Farrar, Straus and Giroux.

Mäkinen, Petteri 2016: Poliisin tilasto kertoo: asuntoon murtaudutaan eri tavalla Tampereella ja Turussa. Luettavissa: <https://www.tamperelainen.fi/paikalliset/1800851>. Luettu 5.8.2021.

National Research Council 2004: Miten opimme, aivot, mieli, kokemus ja koulu, suomennos Ari Penttilä. Helsinki, WSOY.

Office for National Statistics 7.9.2020: Nature of crime: burglary, luettavissa: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/datasets/natureofcrime-burglary>.

Office for National Statistics: Crime Survey for England and Wales, luettavissa: <https://www.ons.gov.uk/surveys/informationforhouseholdsandindividuals/householdandindividualsurveys/crimesurveyforenglandandwales>, luettu 9.8.2021.

Poliisi.fi: Omaisuusrikokset, Asunto- ja mökkimurrot, luettavissa: <https://poliisi.fi/asunto-ja-mokkimurrot>, luettu 4.5.2021.

Poliisiammattikorkeakoulu 2020: Poliisi (AMK) -tutkinto (180 op) Opetussuunnitelma Lukuvuodet 2020–2022. Luettavissa: <https://polamk.fi/documents/25254699/37709942/Poliisi-amk-opetussuunnitelma.pdf/739255c8-04c2-f693-c381-0128bbe13c09/Poliisi-amk-opetussuunnitelma.pdf?t=1602071169979>.

Rekola, Matti 2018: Asuntomurrot 2017: Anastetun omaisuuden ja epäillyn välisestä yhteydestä. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Suomen Kiinteistölehti 2016: Murtovaras ei lomaile, luettavissa: <https://www.kiinteistolehti.fi/murtavaras-ei-lomaile/#>, luettu 10.8.2021.

Suomi Sanakirja: murto. Luettavissa: <https://www.suomisanakirja.fi/murto>, luettu 9.8.2021.

Syyttäjälaitos: Syyteharkinta, luettavissa: <https://syyttajalaitos.fi/syyteharkinta>, luettu 17.2.2021.

Tilastokeskus 2021a: Liitetaulukko 1. Eräiden rikostyyppien kehitys 2016–2020. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/rpk/2020/04/rpk_2020_04_2021-01-19_tau_001_fi.html.

Tilastokeskus 2021b: Rikos- ja pakkokeinotilasto 2020, 4. vuosineljännes. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/rpk/2020/04/rpk_2020_04_2021-01-19_tie_001_fi.html.

Tilastokeskus 2021c: Liitetaulukko 1. Eräiden rikostyyppien määrä tammi-maaliskuussa 2017–2021. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/rpk/2021/01/rpk_2021_01_2021-04-16_tau_001_fi.html.

Tilastokeskus 2021d: Kuinka monta tuomiota annettiin asuntomurroista – määrät tietoon koneoppimisalgoritmillla. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/kuinka-monta-tuomiota-annettiin-asuntomurroista-maarat-tietoon-koneoppimisalgoritmillla/>.

Tilastokeskus: Käsitteet, Murto. Luettavissa: <https://www.stat.fi/meta/kas/murto.html#tab1>, luettu 21.4.2021.

Tseloni, Andromachi & Thompson, Rebecca & Tilley, Nick 2018: Reducing Burglary, Cham, Springer Nature Switzerland AG.

Valtanen, Tero 2021: Ulkomaalaisten rikollisten tekemät asuntomurrot vähentyneet selvästi – mutta tee silti nämä kolme asiaa ennen kuin lähdet lomamatkalle, Yle Uutiset, luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-12018513>. Luettu 21.8.2021.

Van Dijk, Jan & Van Kesteren, John & Smit, Paul 2007: Criminal Victimization in International Perspective. Key findings from the 2004–2005 ICVS and EU ICS, Den Haag, Boom Legal Publishers, luettavissa: https://www.researchgate.net/publication/308914807_Criminal_Victimisation_in_International_Perspective_Key_findings_from_the_2004-2005_ICVS_and_EU_ICS.

Vilkkä, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004: Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.–2. painos. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ziemann, Marcus 2018: Katso kotiasi murtovarkaan silmin – Millaiset lukot meillä on? Mistä pääsee nopeimmin sisään? Mitä on roskiksessa?. Yle Uutiset, luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10336849>. Luettu 16.7.2021.